Szalay Fruzina

VERSEK

[illegible] emlékezetemnek
oly szeretettel [illegible]
Bibikét és Mici[illegible]
Fruzina

SZALAY FRUZINA

VERSEK

Budapest 1894
Singer és Wolfner könyvkereskedése
Andrássy-út 10.

Ajánlva

édes szeretett anyámnak.

HINTÁN.

Semper altius.

Szeretek — most is úgy mint régen —
A suttogó, zöld lomb alatt
Hintázni, ez a kedvtelésem
A gyermekkorból megmaradt.
Lebegni, mintha volna szárnyam,
Az üde, tiszta légen át,
Mig a fűben, a nedves árnyban
Kakukfű nyilik s vadvirág.

A nap aranyszikrákat hint rám,
Lágy szellő csókol szeliden,
Oly zajtalan jár könnyü hintám
Mint csónak, sima kék vizen.
Halk csendesen, suhanva szállok,
Igy suhant, igy repült velem
— Mig körülem a hab csillámlott —
Gyors gondolám a tengeren.

Oh, légy köszöntve, légy ezerszer,
A távolból is ujra még,

Sugárban fürdő déli tenger!
Ragyogó, fényes olasz ég!
Felétek karjaim kitárom,
Ah, mind e fény úgy tűnt tova,
Mint egy múlékony, édes álom,
Mint egy elszálló gondola.

A hinta mind gyorsabban lebben,
És visz magával engemet,
Sebesen s egyre sebesebben
Repülök el a föld felett.
Minő gyönyör: lélegzetvesztve,
Merészen, fennen, szabadon —
Repülni, feljebb, messze, messze,
Gyors, szélvész-adta szárnyakon!

Érzem, hazám a tiszta lég volt,
Én gyönyörét jól ismerem,
Köszöntelek, te fényes égbolt!
Te mámorító végtelen!
A földet messze, messze hagytam,
Csodás erő sodor, ragad,
Itt a szabad határtalanban
Köszöntelek, oh sugarak!

*

VÁGY.

Oh végre, végre-valahára
Itt a mosolygó kikelet!
Leragyog rám a nap sugára,
Fenn a tündöklő ég nevet.

Tán a tavasznak ujja ére?
Az fest elémbe álmokat?
Látom a tenger kék vizére
Mint száll a rózsás alkonyat.

Talán ez könnyü bérczi szellő
Mely friss lehével megcsapott?
Látom a gyöngyözőn szökellő
Ezüstös bérczi patakot.

A képzelet csapongva szárnyal;
Látom a fenyves árnyait,
Hol a sötét bársony gyopárral
A rózsaszin erika nyit.

Ragyogva int felém a távol,
Hívó dalt vélek hallani,
Ugy csal, ugy von, ugy visz magával
Egy legyőzhetlen valami!

Ah! a tavasz lehelletére
E nyugtalan vágy megragad,
Ilyen sóvárgás viszi délre
A tova szálló madarat!

*

GUY DE MAUPASSANT.

Nem a tenger apadt el, kék vizében
Az ég ragyog még ugy mint egykoron,
A nap sugára, — ugy mint egykor épen —
Halmot, völgyet aranyzománczba von,
Mint a midőn még lelke ifjan égett,
Lángész csillámlott büszke homlokán:
Fény hinti be a kéklő messzeséget,
Minden derűs, ő változott csupán!

A hullám még a régi dalt csobogja,
Mely mámorosan ringatá szivét,

Bólint, susog a fák virága, lombja,
Harmattól csillan a mező s a rét,
Mint a midőn még édes volt az élte
S megrészegíté tavasz illata.
Hírnév, dicsőség, szerelem kisérte:
Most ráborul a szörnyü éjszaka.

Szivét elönti forró képek árja,
Ám agya tompa, lankadt és nehéz,
Egy fagyos ujj hő ajkait lezárja,
Ijedt szemével titkos éjbe néz.
Már nem csapong; — szilaj kedvvel se szárnyal,
Heve lelankadt, fénye oda van.
Láthatlan rém átfogja száz karával,
Még küzd vele, de tudja — hasztalan!

Halál! irgalmas, halvány, csendes angyal!
Halk szárnycsapással oh keresd fel őt.
Érintsed hűvös csendesitő ajkkal
A forró, lázas, egykor büszke főt.
Szelid karod a roskadót ölelje,
S ha már e földön nyugtát nem lelé:
Bilincsét összetörve, égő lelke
Hadd szálljon áldóbb, szebb világ felé

*

FENN.

(Immermann.)

Találkoznám csak egyszer véle
A távol erdős bérczeken,
Hol kivülünk ember nem élne,
Ott a szabad magasba' fenn.

Merengve, kéz a kézbe fogva,
Hallgatva mennénk mind tovább,
Mig nyomainkra a vadonba'
A hó borítná fátyolát.

És mi csak mennénk önfeledten,
S nem térnénk vissza sohasem,
— „Meghaltak ott fenn mind a ketten“ —
Mondanák rólunk csendesen.

*

ESTI CSILLAG.

Armstrong.

Ha a nap már lehanyatlott
És az alkonypir ragyog,
El-elnézem fent az égen
Az esthajnal-csillagot.

Mint egy halkan zengő dallam
Rezdül által lelkemen:
Gondolj rá, hogy naplementén
Még egy csillagod legyen.

*

TÜNŐ NAPOK.

Az ifjuságból, telve bájjal,
Valamit elragad magával
Minden elszálló pillanat.
Kegyetlen gyors a percz, az óra,
Itt egy mosoly vész, ott egy rózsa,
A mint felettünk elhalad.

S tudom, hogy végre ugy van, mintha
Eget, földet bús köd borítna,
A nap is bágyadt, szomoru.
Virágát, ékét veszti minden
És elhervad a láng a szivben
S a homlokon a koszorú.

Oh, bár lehetne, bár lehetne
Elmenni úgy a végtelenbe:
Vidáman, bátran, szabadon!
Mig búnak árnya rám se szállna,
Szivemben ifju kedv hulláma
És ujongó dal ajkamon.

Sötét szárnynyal mig el nem értek,
Nem hervadás, nem szenvedések
S köröttem minden még ragyog.
Mig nincsen semmi veszteségem,
Ugy tova tünni teljes fényben,
Miként a hulló csillagok!

*

MERRE VAGY?

(Románból).

Kinek neve mindörökre
A szivembe irva lesz:
Hasztalan! — e földi körbe,
Szemem hasztalan keres!
Ah, pihenni soh' se hagy:
Merre vagy?!
Merre vagy?!

Angyal, égi szárnyú, tiszta,
Ha elcsalt az égi fény,
S te a menybe tértél vissza,
Onnan is elhozlak én.

Ah, pihenni soh' se hagy:
Merre vagy?!
Merre vagy?!

Csillagot hiába kérdek,
Rád a csillag fény se lel,
Csillaga te, életemnek,
Ismeretlen éj föd el.
Ah, pihenni soh' se hagy:
Merre vagy?!
Merre vagy?!

S a vihart is kérdem végre
És a zugó négy szelet,
Mind hallgatnak, szivem égve
Érzi: elvesztettelek!
S nem lelek rád sohasem,
Kedvesem!
Kedvesem!

*

SUGÁR.

A nagy város zsibongó vig zajával
Kaczagva, tündökölve fog körül.
Az utcza hangos, mozgó tarka képén
Tekintetem vidáman átröpül.

Szép nyári reggel! Nevet a verőfény,
Az élet megkap, a kedv megragad
S im hirtelen mi tünik a szemembe!
Egy sötét, komor, gyászos kirakat.

Döbbenve nézem, sorban érczkoporsók,
Halvány virágból omló koszorú,
Nehéz redőkben szemfedélek selyme,
Halotti pompa, fagyos, szomoru!

És mintha csak e látvány néma gyásza
Terjedne, szállna a langy légen át,
Rejtélyes árnya lassan elborítja
A nyári reggel üde mosolyát!

S mig én csendesen állok, elmerülve,
A kirakathoz más is közeleg,
Dajkája karján — édes csicsergéssel
Egy rózsás arczu szőke kis gyerek.

Megáll a kirakatnál, két kezével
Babrál a fényes üveglap felett;
Édes kis angyal! Valjon mi vezette
E sötét gyászra szép, vidám szemed?

Elnézem kedves, könnyü kis — alakját,
Ruhája, mint az arcza rózsaszin,
A napfény meg-megvillan aranyosan
Gömbölyü arczán, gödrös karjain.

S a kirakatnak gyásza elveszett tán?
Nem oly komor, sötét pompája már,
A gyermek arcza ugy ragyog felette,
Miként egy égből hullott fénysugár!

*

DOLCE FAR NIENTE.

Hizelgő légtől elringatva szinte
Ülök a lombos hárs alatt.
Aranyszárnyával a nyár meglegyinte
A mint a kerten fénylőn áthaladt.

Ragyog az égő, nyári nap sugára,
Derüt lát mindenütt szemem,
Aranyfény hull a kert zöld bársonyára,
Fenn tündököl a kéklő végtelen.

Felettem — ága rám hajolva lágyan —
A hárs világos árnyat sző.
Ugy érzem, mintha szelid hullámzásban
Folyna felettem a tünő idő.

Hadd folyjon! Eltünését nem kivánom
S nem vágyom visszatartani,
Halkan ölelnek — itt az enyhe árnyon —
A tétlenségnek édes karjai.

Nem zaklat szines képek áradatja,
Szeszélyes álmok serge nem;
Mint a madár, ha szárnyát összehajtja,
Szeliden, lassan megpihen szivem.

*

ESTI FÉNY.

G. Scherer.

Édes köszöntés leng köröttem,
Hullámzó, bibor esti fény . . .
Itt ülök véled álmadozva,
S elnézem édes arczod én.

Tekintetem sötét hajadnak
Lágy fodros selymén andalog;
Halk szürkület; a félhomályban,
Csak ajkad és szemed ragyog!

S úgy érzek, mint ki megbüvölve
Mélységes tengerbe merül,
Korállok és gyöngyök ragyognak
A boldog álmodó körül!

UTOLSÓ REGGEL.

Olyan nyájas ez a reggel,
A napfény is ugy ragyog,
Könnyü szellő hozza szárnyán
A viola illatot.

Fürge, hivó csobbanással
Fut a kedves kis patak,
Hűs vizére, hizelegve
Selymes ágak hajlanak.

Kék virágok rám nevetnek,
Bérczi szellő meglegyint,
A fenyő mind ugy marasztal:
„Mért sietsz el már megint?“

Oh patak, fenyők, virágok!
Oh szabad, havas hegyek!
Mily örömmel itt maradnék,
Itt maradnék köztetek!

Utam a távolba szólít,
Ámde minden visszahí;
S a szivem csak elborítja
Lassan, búsan valami.

És a mint körültekintek
Csendesen bucsúzva még,
Halkan, mintha ködbe veszne
Körülöttem a vidék.

*

ALKONY.

Szombat van, édes nyári alkony,
Ragyogó, forró volt a nap.
Arany sugára völgyön, halmon
Fényes zománczként ott maradt.
A zöldelő rétségen által
Munkáról jön egy ifju lány,
Dalol és hangja mint madárdal
Oly üde, bájos, oly vidám.

A léget most oly lágyan, halkkal
Csengő harangszó rezgi át,

A lány meghajlik, szende ajkkal
Elmondja az „Úr angyalát“
Mély csend, a zengő harangszóra
Erdő, mező úgy ünnepel,
S a lány szivét az alkonyóra
Szent áhítattal tölti el.

Aztán siet, hogy haza érjen,
A kicsi, kedves ház előtt —
Imába elmerülve mélyen,
A nagymama már várja őt,
Keze szeliden összetéve
A kapcsos imakönyv felett,
Szemében tiszta égi béke
És arcza csupa szeretet.

Lemegy a nap aranyos fénye
A tájra áldón ráborul,
Sugára az agg ősz fejére
S a szőke lány hajára hull,
Felettük az ég tiszta kéken,
Köröttük a nap fénye van,
Arany a földön és az égen
S az ő szivük is szinarany!

*

VÁLASZ EGY KÉRDÉSRE.

Milyen gyakorta jut eszembe
Ama bús, késő őszi nap,
Ön ott állt, mélyen elmerengve,
Az elsárgult akácz alatt.
Körötte hűvös, csendes árnyban
A sápadt, haldokló vidék, —
S ön nézte némán, halaványan
Mily szürke lett a föld s az ég.

Uszott a köd nedves fehéren,
Hullott a vadszőllőlevél,
Fejünk felett a hamvas égen
Felhőket kergetett a szél.
S ön felsohajtott: „Száll az élet
Mint e futamló fellegek,
Oh aranyfürtök, aranyévek,
Gyermekkor, hova lettetek?!"

Azóta gyakran álmodozva
A bús kérdés eszembe jut;

A mult időt ugy visszahozza
S két kis leányt s egy kis fiút,
Hogy játszadoztak mind a hárman
A kertnek bársony pázsitán,
Futkosva gondtalan-vidáman
A tarka pillangók után.

Ah, szinte ujra látni vélem
A tiszta, tündöklő eget,
Rajt könnyü pirban, rózsafényben
Sikamló, rózsás fellegek.
Tavasz mosolya, csókja, tünde
Sugára száll a légen át,
És megvillantja játszva, tünve
A lánykák csillámló haját.

Hol az aranyhaj fénye, bája?
Hol a mosolygó napsugár?
Ön széttekint, ám nem találja,
Ugy szertefoszlott, vége már!
A gyermekekre meg az élet
Reá tevé nehéz kezét, —
Oh napsugár, oh arany évek
Bűbájtok elszállt messze rég!

A gyermekkornak lenge fürte,
Önnek sem csillan homlokán
S a kikkel a lepkéket űzte,
Eltünt a két kis vig leány.
Oh ne gondoljon hát reájok,
Lám sohse kérdi völgy, berek:
Hova lettek a gyöngyvirágok,
Ha elrepült a kikelet!

*

SZŐKE HANKA.

Sürü erdő, híres, széles rengetegnek nagy árnya
Az uraság deli fia, de sokat megy árnyába,
Széles erdőt, rengeteget bejárni,
Sürü erdőn, rengetegben vadgalambra vadászni.

Vadgalambos, rígófüttyös erdőmélyen, berekbe',
Harmatos fü bokor alján érik már az eperje,
Szőke Hanka szedi mázos csuprába,
Mintha még több eper nőne kicsi lába nyomába'.

A faluban meghuzták már a hajnali harangot,
Néz az úrfi, soh'se látott ily aranyos galambot.
„Édes rózsám, itt tilosban talállak,
Ide adjad mind az epret, hogy magadat kiváltsad.

Szőke kis lány, nagy kárt tettél zöld erdőmben én nekem,
Sok szamóczám még csak hagyján, azt még visszakérhetem,
De a szívem, az te nálad itt marad,
Nem feledem eper-piros, eper-édes ajakad.

Kosaradat, eperjédet én szivesen itt hagyom,
Csak a piros eper-száddal adj egy csókot, angyalom!
Egy csókodért eprem, szívem itt marad!"
Vadgalamb az erdőszélben nagy nevetve rá kaczag.

Napsugárnak piros fénye játszik már a falombon.
„Isten áldjon, szőke kis lány, kedves, csókos galambom.
Az erdőmbe minden reggel kijárok,
Ugy-e, kincsem, epret szedve, megint itt künn talállak?

S nézd e kendőt, fehér selyem, aranynyal van kivarrva
Kösd ezt rózsám — a kedvemér' — hattyú-fehér nyakadra,
Viseld mindig, messziről már hadd lássam,
Ha te megint ujra itt vagy zöld erdőmben én nálam".

Szőke Hanka minden reggel kimégyen az erdőre,
Csillog nyakán az urfinak aranyhimes kendője.
A szép úrfi minden reggel ott várja,
Rigófüttyös, gyöngyharmatos rengetegnek árnyába'.

Száll a fecske, száll a gólya, az idő már őszre jár,
Szomorúvá lett az erdő, puszta lett a szép határ,
Sugnak, búgnak a faluban ott alant
S az erdőben, rengetegben nem szól már a vadgalamb.

Széles utczán, pesti házon készül már az emelet,
Sugár, karcsu tót leányok hordják fel a köveket.
Szőke Hanka legeslegfenn áll épen,
Arany haja, arany haja, libeg-lobog a szélben.

Széles utczán, pesti utczán fényes hintók robognak,
Szőke Hanka egyebet se, hej azokat látja csak.
Esküvő jön, közeleg a menyasszony,
Selyemruhás, selyemhaju, selyemarczu kisasszony.

Deli úrfi — jaj de nagyon ismerős — a vőlegény,
Szőke Hanka szive dobban, remeg, sápad a szegény.
Piros fényt vet rá a nap, a lemenő . . .
Csillog nyakán, az a hires, aranyhimes keszkenő.

Kerekedik, kerekedik hideg szél a Dunáról,
Leviszi a selyemkendőt szőke Hanka nyakáról,
Libeg-lobog a keszkenő fehéren,
Mintha csalná, csalogatná, csalogatná estében.

Néz a leány, szédelegve, kábult fejjel utjára,
De jó lenne lerepülni, lehullani utána!
„Csalfa lettél, de kendődet nem hagyom,
Azért megyek — meg te érted — a halálba angyalom!“

Odaér a fényes násznép, a ház elé sietve,
Borzadoznak, felsikolt a szép menyasszony ijedve,
A vőlegény még a hangját se hallja,
Halva fekszik ott előtte régi kedves galambja!

Szőke haja homlokára vértől ázva rátapad,
Piros vérnek gyöngye festi a szép csókos ajkakat,
Kék szemére szempillája lezárva,
Hogy ragyogott az a kék szem a zöld erdő árnyába!

Áll az úrfi, nézik, látják mindegy mostan ő neki,
Mellé térdel, szőke fejét az ölébe fekteti,
Hideg az arcz, az ölében pihenő,
Ráborulhat szemfedélnek, az aranyos keszkenő!

*

VIHAR UTÁN.

Lázas napok, álmatlan éjek,
Öröm, aggódás, gyötrelem.
A tétlen ködös álomélet
Meg lett zavarva hirtelen!
Dalolni, irni elfeledtem,
Fejemben minden kavarog,
Ugy szálltak a napok felettem,
Mint gyors tavaszi viharok.

Ám minden jó, ha jó a vége,
Elringat halkan, szeliden
A kis szobának csendessége,
S kedélyem lassan megpihen.
A régi lettem, ah de mégse,
A régi immár nem vagyok:
Az álmok édes tündöklése,
Bájos csapatja elhagyott!

Oh, jöjjetek még újra vissza
Aranyos, rózsás álmaim!
A nap ragyog, az ég oly tiszta,
Jön a tavasz gyors szárnyain!
Fényes nyomában illatozva
Fű sarjadoz, virág fakad!
A madarakat visszahozza
S a napsugárt s az álmokat.

*

D A L.

Lenau.

Távol idegenben itt
Rózsaszálat tépek,
Mily szívesen — angyalom —
Vinném el te néked.

De a mig a hosszu út
Hozzád elvezethet,
Már a rózsa elvirult,
A rózsák sietnek!

Több időre kedvesed'
Soha el ne hagyjad,
Mint a mig egy rózsaszál
Üdén megmaradhat.

Mint a mig a csalogány
Fészkét oda hagyja,
Mint a meddig felzeneg
Lágy, epedő hangja.

*

DAL.

François Coppée.

Jusson eszedbe, soha ne feledd,
Mily édes volt a nap, mily szép a nyár,
Midőn keze kezedben reszketett,
Mint egy madár!

Szived mély boldogsággal telve volt,
Tudtad, az ég sugárit hinti rád,
Midőn feje szeliden rád hajolt,
Mint egy virág!

Most távol tőle, búsan, egyedül,
Szived remeg, jól sejtve érzi már,
Hogy ah, az emlék gyorsan elrepül,
Mint a madár!

A fájdalom, a kétség megragad
S egy gondolat, mélyen szivedbe vág;
Hogy a szerelem olyan hervatag,
Mint a virág!

*

VALLOMÁS.

Igen, ám hallja vallomásom
Igen, én hűtelen vagyok.
Bűbájával a május átfon,
Csábítanak a csillagok.

Oh, hallja-e, a csalogány szól,
Ujong, zokog, csattog, kitör,
És Ön nem félt a csalogánytól,
Ki féltett minden gimplitől?

Pedig a lelkemen hat által
És ujong és dobog szivem,
Ha felhangzik a csalogánydal
Az erdő árnyas mélyiben.

Remegve, szivdobogva hallom
Az erdő mélységes neszét
És Önt nem is aggasztja valjon
Ez édes suttogó beszéd?

Emlékezzék a gerliczére.
Sok évekig volt fogva már
S mi aztán elfeledtük végre,
Hogy szárnya van és hogy madár.

Lehet, hogy ő is elfeledte
Az édes szárnyalást talán,
Mig jött egy langyos május este,
Szellő járt, szólt a csalogány.

S ő uj életre kelve szinte
A régi vágyat föllelé,
Csapongó szárnya messze vitte
A távol rengeteg felé!

Vigyázzon Karlin, úgy ne járjon,
— Mint gerléjével — én velem,
Egyszerre csak kitárom szárnyam
És elrepülök hirtelen!

Mit, Ön nevet? Karlin vigyázzon,
Nem látja ég, föld mint ragyog?
Bűbájával a május átfon,
Csábítanak a csillagok!

*

EMLÉKKÖNYVBE.

A mirtus hervad s hervad a babér,
Hűség, dicsőség, minden véget ér!
S a szerelem? Alig hogy alkonyul,
Immár a rózsa bájos szirma hull.
Kihalva már az Azrák törzse rég.
Emlékezünk, csak hirből tudva még,
Miként szerettek híven, végtelen.
Hulló csillag ma már a szerelem,
Lángol, ragyog és aztán elenyész!
De hol a fény, mely hogyha zúg a vész,
Vagy pusztulásban a vihar után,
Tavasz derüben, bús ősz alkonyán
Egyformán, hiven, gyöngéden vezet?
Ez édes égi fény a szeretet!

ŐSZ JÖTTÉN.

„Oh madaram — mondtam a fülmilének —
Mért nem dalolsz e lágy nap alkonyán?“
— „A május elmult, minek hát az ének? ....
A tavasz elmult!“ Szólt a csalogány.

„Gyors, könnyü fecske — mondtam a fecskének —
Mért nem csapongsz e nyájas ég alatt?“
— „A nap sugári már mind eltünének
— Felelt a fecske — s itt az alkonyat.“

Szivem megdobban, fájva, hogyha kérded:
„Mért nem dalolsz, miért vagy hallgatag?“
Felettem gyorsan suhannak az évek,
A tavasz elmult s jön az alkonyat.

*

A FECSKÉK.

Sully Prudhomme.

Te, ki vigan merülsz a légbe,
De nem szédít az égi fény:
Nem hullsz alá; jösz visszatérve
S pihensz nyugalmas völgy ölén;

Ki felrepülsz a fellegekbe
Inni a kristálycseppeket,
A mit nekünk csak térdepelve
Merítnünk csermelyből lehet;

Az otthon és a kóbor élet
Örömét, kedvét érezed;
Őszszel hő vágy hí messze téged,
De meghoz minden kikelet;

Miként te, lelkem messze szállván,
Kering a fényes ég alatt;
S az édes álom könnyü szárnyán
Követi csapongásodat.

Ha szeret kóborolni mint te —
Fészkéhez ő sem hűtelen
És kettő drága néki szinte:
A szárnyalás, a szerelem!

*

DAL.

François Coppée.

Galambnak mondtam: „Szállj el könnyü szárnyon
Bűvös virágot hozz oh madaram!
A Gangesen nyit — ős regék honában."
A galamb szólt: „Az nagyon messze van."

A sasnak mondtam: „Tárd ki, tárd ki szárnyad,
Az ég sugárát hozd el, büszke sas,
Heve talán e hideg szíven áthat!"
A sas felelt: „Az ég igen magas!"

S a keselyűnek szóltam: „Szállj le gyorsan,
Szivembe vésve hordok egy nevet,
Feledni vágyom, jőjj és tépd ki onnan!"
A keselyű szólt: „Késő, nem lehet!"

*

KÖD.

Én.

Felöltözött a táj fehérbe,
Dér váltá fel a harmatot,
A ménta pelyhes levelére
Csillámló, fényes gyöngy fagyott.
Menjünk Karlin, menjünk sietve,
A hegyre jöjjön fel velem,
A köd az erdőt is belepte
E hűvös őszi reggelen.

Ő.

Sétálni most, ez kéne épen!
Zúzos, ködlepte fák alatt,
Cziczám ábrándos kis fejében
Teremhet ilyen gondolat.
Felöltözött a táj fehérbe,
Menjek és nézzem meg tehát,
Adjon szívem — ez többet érne —
Egy csésze párolgó theát.

Én.

Ködös homályba vész a távol.
Ködös a völgy és álmatag
Mily szép e könnyü, lenge fátyol
E hószin büvös áradat.
A nyári lángoló meleggel
E hideg virradat felér,
Aranyat ád a kora reggel,
Hamvas ezüstöt ád a dér!

Ő.

Ne álmodozzék folyton, édes,
Vegye a való életet,
A dér fagyos, a köd veszélyes,
Azt eltagadni nem lehet.
A sikos hegytetőt bejárva
Még hüvös, nedves künn a lég,
Megjön a csúz, a láz, a nátha
Jobb lesz itt benn maradni még.

Én.

Jó, hát maradjon, soh' se lássa
Mily szép ez őszi virradat,

Ne tudja, milyen halk varázsa,
Mint büvöl, átfon, elragad.
Ám én megyek, ködös világom
Lebegő, könnyü fátyla föd,
Mint egy homályos, édes álom,
Gyöngéden elborít a köd!

*

HA RÁD GONDOLOK...

(Geibel).

Ha rád gondolok édes,
Lágy, holdas éjjelen,
A gondolat, mint holdfény
Úgy száll át lelkemen.
Mint csendes hárfazengés
Úgy száll a gondolat,
Szívem a nagy örömtől
Majd szinte megszakad!

Gyűrü most — színaranyból —
A szívem — kedvesem!
Benn drága gyöngy az arczod,
Ragyogva fényesen

S mint a gyűrű a gyöngyöt,
Mely legszebb éke lett —
Szívem ölelve tartja
Örökre képedet.

Oly sokszor gondolok rád,
Oly sokszor áldlak én,
A hány ibolya nyilik
Tavaszszal völgy ölén,
A hány ibolya nyilik
Tavaszi reggelen,
S a gondolat, mint holdfény
Úgy száll át lelkemen.

*

ERDŐBEN.

Németből.

Már az erdő zöldel újra,
Hűs árnyában fekszem én,
Erdő mélyén vig dalt fújva
Kürtöl egy vadászlegény.

És a könyek forrón, lassan
Végig futnak arczomon:
Kedves, ismert csalfa dallam,
Ő dalolta egykoron!

Ah csupán egy dal emléke!
Ah csupán egy semmiség!
Mégis mintha könyben égne
Tőle az egész vidék!

*

KÖNYÖRÜLET.

Nem szép, alig gyermek — a szegénység vénít —
Haja megkuszálva csügg alá szeméig,
Soha senki keze nem simítá lágyan!
Csüggedt kis madárka, fagyos téli árnyban
Félig megdermedten, nem olyan bús látvány,
Mint e gyermek-koldus! Nyomorultan, kábán
Áll s kezét kinyujtva, rekedten szól: „Régen
Meghalt édes apám, fázik öt testvérem,
Az anyám meg beteg, úgy hagytam ott mostan!“
Elhallgat s oldalról titkon, alattomban
Néz az ifju nőre, ki előtte állott.

Szép, fiatal asszony, arczán lágy sugárok,
Szemében szelídség, mellette a dajka
Vidáman csicsergő kis leányát tartja,
Drága piczi baba, csupa tejhab, rózsa!
Incselkedő jókedv mosolyog le róla.
És az anya szeme ez aranyos főrül
Gyengéden, szeliden a koldusra térül,
És ád keze, ajka, alamizsnát bőven.
Majd utána szól még, hogy az már menőben:
„Gyere csak kis lányom többször is még vissza!"
A férj ép e perczben az ajtót kinyitja
S szól tréfáló hangon: „Látod kedves, látod
Hogyan pazarlod te nyájas szívjóságod!
E kis haszontalan jól rászedett téged,
Minden szó hazugság, betanult beszédek.
Testvéri csavargók, apja-anyja élnek!"
Fölnéz felesége: „Hát nem is szegények?"
„Hm! Szegények persze, de hazudott, lássa . . ."
„A nyomor tanítá őt a hazugságra."
— Szól az ifju asszony, hangja rezgő, édes —
„Én csak azt tekintem, hogy e gyermek éhes!
A szavát ne halljam, csak az arczát lássam
És e kicsi arczon szörnyü igazság van.
Hogy a szívek némán, szótlan is megértsék,

A nyomor ráirta megrázó beszédjét!"
És mig hangja reszket, mint egy égi dallam,
Napsugárok törnek a szobába halkan
És az ifju asszony homlokára szállnak,
Körüle fonódva fényes glóriának!

*

NAPOLEON.

Hugo Victor.

Midőn már fél világ vas lábánál hevert,
Midőn immár mindent legázolt és levert,
Császári korona villámlott már fején,
Aczél karja, midőn várt örököst ölel,
Büszkén és ittasan igyen kiálta fel:
„A jövő, a jövő, a jövő az enyém!"

Nem, a jövő nem a tied,
A jövő Istené csupán!
Az óra mul, a percz siet
S holnap szived csüggedve tán.
A jövő, az a végtelen!
Minden, mi fényes ide lenn

Úgy tova tünhet hirtelen
Mint a tovaszálló madár.
Ma még dicsőség jár veled
Sugárzó és kevély fejed,
Holnap tán meg lesz törve már!

Nem, semmi kérelem, nem, semmi hatalom
Nem ébresztendi fel a szót zárt ajkadon
Jövő, sötét rém bús talány!
Némán lenged körül a játszó gyermeket
S homályosan kezed az aggnak integet
A sírnak tulsó oldalán.

Holnap! tudod mit hoz a holnap?
Bizton az ellen közeleg!
Ma a magot elveted itt lenn
Holnap az Úr érleli meg!
Holnap: az a harczi trombita hangja!
Holnap: az az orkán felhőbe takarva!
Holnap: az a végzet, hallatva szavát!
Villám a rémes éjen át.
A hűtlen, áruló barát.
Holnap: az a trón tövise,
Ma nem érzed, csak bársonyát!

Holnap: az sereged, mely verve fut a téren,
Holnap: oh hódító, az Moszkva, mely az éjben
Mint szörnyü fáklya áll!
Hű gárdád vész el ott, havas tél éjjelén.
Holnap: az Watterloo, holnap: az Szent Helén,
Holnap: az a halál!

A csalfa, ingatag dicsőség
Szerelmesen hajol feléd,
Hatalmad minden ellenét
Legyőzi egy tekinteted.
A halál, mely hozzád szegődék,
Nyomodba jár, híven követ.
Mily hódítást ember tehet
Oh császár, azt te megteszed.
Tied egész világ, reszket szined előtt.
A földön mindent elvehet
Győzelmes vakmerő kezed,
De el nem veheted Istentől a jövőt

*

MÓZES.

(Alfréde de Vigny).

A midőn a hajnal felpirult az égen,
Csillogott a puszta gyöngyös harmatfényben,
Mózes elindult, hogy az Urral beszéljen.
Ment a nagy próféta magasztos sötéten,
Ment, egész Izrael követte szemével
S nézte áhítattal: a hegyre mint ér fel.
Hogy a tetőn áll már hatalmas alakja,
Sugaras homlokát a felhő takarja:
Hangzik a nép ajkán ott lenn a dícsének,
Aztán körülállják az oltárt a vének
S száll a tömjén füstje; drága illat árja
Szétterül a pusztán, mint egy kékes pára,
S mint a cziprus erdő szélvésztől letörve
Hatszázezer ember leborul a földre
És hangzik az ének és hangzik a hárfa,
„Dicsőség Te néked királyok királya!"
Ott fönn eltakarva a sötét felhőbe
Az Úr előtt állva, Mózes, így beszéle

„Utam meddig tart még, mikor lesz már vége?
Engedj megnyugodni, elnémulni végre!
Dicsőn s elhagyottan én eleget éltem,
Csöndes álmot kérek most a föld ölében!
Mért választál engem, mit tettem én néked?
Elvezettem, merre parancsolád, néped!
Előttünk terül el az igéret földje
Oh Uram parancsod, ime be van töltve.
Mást válaszsz helyettem, követed más legyen,
Hatalmam rá hagyom, neki átengedem.

Mért szálltak el tőlem az édes remények?
Maradtam volna meg együgyü szegénynek!
Mért kerül el folyvást pihenés és álom?
S Horebtól Nebóig sirom nem találom!
Bölcs a bölcsek közt, én választottad vagyok,
Sápadnak, inognak hiremtől a nagyok,
Kezemben ezreknek élte vagy halála,
Törvényem a jövő imádva csodálja,
A halovány halál maga is fél tőlem
És ha hivom: reszket és kitér előlem.
Zsámolyai csupán lábomnak a népek,
Kezemben tartom az egész nemzedéket,
Kábít a sok tömjén, fáraszt dícsőségem,
Csöndes álmot kérek most a föld ölében!

Tudom minden titkát már a túlvilágnak,
Oh az én szemeim oly élesen látnak!
Szavamra az éjfél fátylát széthasítja,
Előttem a fényes meny vakítò nyitja.
Kezem intésére az örök csillagok
Remegő sugárral felelnek: itt vagyok!
És szolgám a vihar, uralgok a vészen,
Intek s vad moraja halk sóhajjá lészen.
Segítni akarva, hogy czélom elérjem
Kitér a folyó és utat enged nékem.
A felbőszült tenger fenyegető árja
Lábom elé símul szavam hatalmára.
Ha népem szenved, én szemem fölemelem
S im, a föld reng: Te jösz tanácskozni velem.
Angyalid csodálnak s irigyelnek engem.

De boldog, oh Uram, boldog nem lehettem!
Csüggedt vagyok, csüggedt, nyugalom kell,
érzem,
Csöndes álmot kérek most a föld ölében.

A mióta lángod lelkemet betölté,
Idegen vagyok itt, nem vagyok a földé,
Éget az én szemem, vakít, szédít lángja,
Nem birja el senki, sápad, a ki látja.

Csak hideg dicsőség, fény maradt meg nekem,
Elmult a barátság, eltünt a szerelem.
Izrael szűzei, mint a félénk őzek,
Jöttömre, ijedve, gyorsan elrejtőznek
S gondoltam mit várjak? Nehéz az én fejem
Arra, hogy halandó keblén megpihenjen!
Kezem kit érint, az roskad, oh borzalom!
Hangomban a vihar, villám van ajkamon.
Rettegnek engemet, nem értik szavamat
S ha kitárom karom, lábomhoz omlanak!
Egyedül, elhagyva ugy élek én régen:
Csöndes álmot kérek most a föld ölében!"

Mig a földig hajlott nép remegve vára
A Mindenhatónak menydörgő szavára:
A nap elsötétül, átczikáz a felhőn
A vakító villám; vihar kél rettentőn,
Reng a föld, láng csapkod Nebo orma fölött;
Majd tünik a homály, mely mindent befödött,
Mózes sehol sincsen! Üres a hegytető.
Sötéten, halványan áll az uj vezető.
Fény, ihlet homlokán, lelkét láng hatja át,
Az Úr uj követet választott — Józsuát.

*

VALAKI KEDVENCZE.

Angolból.

Az ünnepélyes nagy teremben
Ott fekszik némán, csendesen,
A sok halott és sebesülttel
Nincs oldalánál senki sem.
Valaki kedvencze oly ifju
S oly szép. A kedves arcz felett
Még a gyermekkor halk sugára,
Rózsás mosolygó fény lebeg.

Kuszált a fürtök szőke selyme,
Mely a fehér homlokra hull,
Halvány az ajk; az éj, az álom
Szemére lassan ráborul.
Haját simitsd el lágy kezeddel,
Tekints arczára mily szelid,
Valakinek reménye, élte,
Az üdve halt meg vele itt.

Csókold meg ezt a néma ajkat,
Csókold meg e lezárt szemet,
Végy egy fürtöt arany hajából
Emlékül valaki helyett.
Valaki keze őt megáldva
Fején mily sokszor nyugodott,
Valaki hányszor csókolhatta
E felhőtlen, szép homlokot!

Valaki távol nappal éjjel
Érette hány imát rebeg,
De őt nem kelti semmi bánat,
Békén, nyugodtan szendereg.
Sírján majd nyilnak a virágok,
Nyájasabban néz rá a hold,
Miként ha tudná, hogy az alvó
Valakinek kedvencze volt!

*

A BOLYGÓ HOLLANDI.

Endrődy Sándor hasonczimü költeményére.

„Hajó! hajó a tomboló viharban!
Sebes vitorla künn a tengeren!“
Mindennél csüggedtebben, gyászosabban
A néma gálya ujra megjelen.
Egyedül áll a kapitány, — mint hajdan —
A halvány arcz, milyen reménytelen!
Szeme kihalva, ajka zárva van,
Hullám honában, itt is hontalan.

„Köszöntelek, nagy utra kelni véled,
— Igy zúg a szélvész, — ujra itt vagyok.
Hol édes álmod? Ugy-e semmivé lett?
A kékszemü lány eltünt, elhagyott?
Habnál, viharnál vészesebb az élet!
Hová lett tiszta fényü csillagod?“
S a kapitány csak hallgat, nem felel,
Bús arczát fuldokolva rejti el.

S a tenger szól: „Bár végzet, bár ha átok
Üldözzön is, hogy ismét látlak itt;
Leányaim, a zengő hableányok
Bűbájos dala ujra felvidít.
Vagy ha szived már nem hallgat reájok,
S nem kell többé a dal, ha lágy, szelid,
Jól tudom még a régi éneket,
Elharsogom, elzúgom azt neked!"

Nem hatja meg, — egykor szivéig ére —
Tündér ajkon hullámzsongású dal;
Nem pezsdűl fel, mint hajdan, ifjú vére,
Midőn a tenger harsogón rivall.
Nincs balzsam, nincsen ir égő sebére,
S a bús hajónak gyászos szárnyival
Csüggedten, haldokolva, nesztelen
Száll a hollandi át a tengeren.

Oh, egykor, régen, hogy repült kevélyen
Szárnyalva túl, a viharon magán,
Szilaj daczával lázongó szivében,
Szilaj dalával lázas ajakán!

De minden fény, hogy elveszett az égen
És nem maradt, a bús homály csupán,
Vigasztalan, nagy, szürke éjhomály,
Mely megfagyasztón hő lelkére száll!

Oh Istenem! Hadd hulljon hát szivébe,
Sebzett szivébe égből egy sugár,
Hadd lengjen homlokára enyhe béke
— E homlokon mily gyász van irva már! —
Legyen a gyötrő bujdosásnak vége,
Pihenjen meg az elfáradt madár,
„S adj végre, hisz te jó és égi vagy,
Nyugalmat a szegény hollandinak!"

*

NEUCHÂTELLI TÓ.

A hullám zugó suhogását
Minthogy ha most is hallanám,
Mintha szilaj nedves lehével
A parti szél fuvalna rám!

Mily csillogó, milyen sötétkék!
De nem nyugodt, de nem pihen,
Ujong, zokog, szikrázva lázas
Véghetlen vergődésiben.

Reszket a hab, csapongva, szállva
Fehér gyöngyökké olvad át,
Felette a szélvész dalolja
Magányos jajongó dalát.

Oh zokogó viz, szélsiralma!
Ragyogó, habzó áradat!
Oh, lázas tó, örökre hallom
Panaszos harsogásodat!

*

ÁLOM.

Sully Proudhomme.

A földön hervad minden rózsa pírja
És minden madárdal rövid.
Oly nyárról álmodom, a mely örökre bírja
Hő színeit!

A forró csóknak olyan gyors a vége
És méze illan, elenyész.
Oly csókról álmodom, a melynek édessége
Sohase vész.

A földön minden ember szíve gyászol,
Valami bú van mindenen.
Oly fényről álmodom, oly égi boldogságról,
Mely végtelen!

*

ROSZ ÓRA.

Igen, a kikelet jövetelét érzem.
De ma közeledtét nem köszöntöm én,
Gyötör ez a zsongás a remegő légben,
A ragyogó, éles tavaszi fény!

Nem lágy hizelgéssel jön, de oly kegyetlen
Érdes levegővel, — fuvallata láz!
Szilaj rohanással szárnyalva felettem,
Megöl e hatalmas tavaszodás!

Nem fakad a lomb még, a fecske se lebben,
Hallgat a madárdal, ibolya se nyit;
Csupán a nap szórja, egyre hevesebben
Aranyos sugárit, lángnyilait.

Jön a kikelet gyors, diadalmas szárnyon,
Heves közeledte gyötör, kimerit,
Halálra fáradtan ma visszakivánom
A tél szelid, enyhe, halk szineit!

*

TAVASZ.

(Eichendorf)

Kert felett az enyhe légben
Láttam vándormadarat;
Azt jelenté: A tavasz jön!
Már az ifjú lomb fakad

Ujongani, sirni tudnék
E tavaszi éjszakán,
Édes bűvös tündérálmak
Szállnak a holdfénybe' rám.

Azt ragyogja hold sugára,
Azt susogja a liget,
Csalogányok azt dalolják:
Ő tied! tied! tied!

*

A LANGYOS TAVASZI ÉJJEL...

Geibel.

A langyos tavaszi éjjel
Száll át a hegyeken,
A tó, jöttére ébred
S hullámzík szüntelen.

Igy hullámzik s dobog szívem,
Ha gondolok te rád!...
A langyos tavaszi éjjel
Száll a hegyeken át.

*

A TÁVOZÓHOZ.

A tél első fagyos lehére
Siet az ősz távozni már,
S a legutolsó szép napokkal
Te is elhagysz, kedves madár!
Nézd! Elsárgult a lomb az ágon,
Melegét veszti, hűl a nap
S a sáppadt lankadó virágok
Milyen búsan mosolyganak!

Intés ez, téged menni szólít
Derüsebb ég való neked,
Ne érjen itt a tél viharja,
A hamvas téli fellegek.
A tenger kéklő csillogása,
Ezüst hulláma vár te rád;
A dél vár balzsamos lehével
Illattal a narancsvirág!

Oh kék habok! Oh tenger árja!
Aranyos, forró sugarak!
Narancsfa, melyről illatozva,
Fehér virágok hullanak!
Lágy szellő zengő suttogása
Babérlomboknak rejtekén,
Egykor ha jött az ősz fuvalma,
Hogy vágyódtam felétek én!

Most vége van és e borongás
Kedves nekem, ugy jön az ősz
Zizegő suttogó szavával,
Miként egy régi ismerős.
S ez a mélázó őszi érzés,
Mely halkan, lassan hull le rám,
Mint köd a tájra, egy hideg nap
Derengő halvány hajnalán.

De te siess, vár a hajó már!
Az őszt, a felhőt itt hagyod.
A pálmákhoz oly szépen illik
Lebegő bájos alakod,
A merre jársz, erdők virányok
Köszöntenek, sugván: „Ime,

Mily szép ő! Visszajött bizonynyal
A karcsu nimphák egyike."

S ha téged vándor madaram, te
Majd haza hí a kikelet,
Hozd el a pálmák suttogását,
A tenger sohaját veled,
Hozd el a délsziget varázsát,
— Mit az aranynap fénye ád —
Melegét, édes hű szívedben,
Sötét szemedben sugarát!

*

VITA.

Hugó Viktor.

Te:

Hallgasd meg végre jó tanácsom,
Ne töltsd az erdőn a napot,
Dalolva, hogy a moha bársony
S hogy fülmiléid hallgatod.

Én:

Oda megyek.

Te:

Csal a természet,
Az embert gyakran rászedí,
A rózsa csókját alig érzed
S ajkad a tövis vérezi.

Én:

Tudom.

Te:

A város való néked,
Hol pezsg a zaj, a kedv, a hol
A társaság van, ott az élet!

Én:

S az erdőben rigó dalol!

Te:

Mért keresed mindig az árnyat?
Mért rejted el tőlünk magad?

Félénk, vad az erdei állat,
Sikos a fű a fák alatt.

Biz' én az erdőn mit se látok,
Mi oda csalhat tégedet.

Én:

Üdvözölnek a gyöngyvirágok
Vadrózsa int és rám nevet.

Te:

Maradj a város vig zajában,
Fény, kedv és pompa vár te rád.

Én:

A városban sok csalfaság van,
Az erdő hű, igaz barát.

MARGIT.

A „Magyar Salon“ „Margit“-jaiból.

Fut a hajó, vitorla lebben,
A kék Balaton háborog.
Egy ifju áll egy lányka mellett,
Margit a lány — ez fődolog.
— E történet, minő szerencse!
Ép jókor a fülemhez ért,
Hisz sohajtottam vagy ezerszer:
„Egy országot, egy Margitért!“

Árnyát az ősz már hintegette,
Itt-ott megsárgult lomb remeg,
Indulnak vándorló madárkák
És a nyaraló emberek.
Fut a hajó, fodros nyomába
Gyöngyös hullámot hajt a szél.
Margit a tóra néz merengve,
Az ifju halkan igy beszél:

„A vizet nézi, nem csodálom,
Margit, ön és e tó rokon.
Egy színt látok az ön szemében
És a tündöklő habokon.
Lelkem e kéklő szürkeségbe'
Ugy beleszédül, elmerül,
Égen, földön, bár merre nézzek
Csak e színt látom egyedül!

Egykor, ha majd a tengert látja
Talán a férje oldalán,
— Oh mint gyülölöm majd ez embert! —
Gondoljon Margit én reám.
Hányszor, suhanva gondolámmal
A villanyos tenger-vizen,
Egy gondolat, egy vágy, egy álom
Megkapta sóvárgó szívem.

Mily édes volna gondolázni,
Midőn az est fuvalma kél,
Valakivel ki drágább lenne
És édesebb mindenkinél.
Valakivel, kinek a lelke
Összhangban volna én velem

S megaranyozná mosolyával
Hideg, magányos életem.

És mostan . . . Margit! Félre fordul!?
Ha én már el nem mondhatom,
Ragyogó víz, beszélj helyettem,
Beszélj helyettem Balaton.
Harsogd el néki azt az egy szót,
A mit ajkam elhallgatott!"
Margit hallgatta, nézte hosszan
A csillámló, futó habot.

És parthoz értek, kikötöttek. —
— Ez vers csupán és nem regény,
A lánykából nem lett menyasszony,
Az ifjuból nem vőlegény —
Szivök bár gyorsan, fájva dobbant,
De kezet fogtak csendesen,
Elváltak kissé halaványan
S nem látták egymást soha sem.

Bucsúzhatunk már Margitomtól,
Történetének vége van,

Ő férjhez ment, természetesen,
És él eléggé boldogan.
Ám a Balatont elkerüli.
A kék tó zsongó habjai
Mindig egy régi szót susognak
S ő nem akarja hallani.

*

BEHIVATOTT.

Eberl.

A dob, a tollas csákó,
Az apró fegyverek
Oly búsan, elhagyottan
Szétszórva fekszenek.

Az anya nézi, nézi,
És szeme könybe vész:
A ki ezekkel játszott,
Hol van a kis vitéz?!

A kicsi harczos hol van?
A nagy táborba' fenn;
Egy éjszakán parancs jött
Váratlan, hirtelen!

*

HAVASI GYOPÁR.

Bérczek szabad magányos ormán,
Mely a magas egekbe vág,
Örök hó bársony leplét hordván,
Nyit egy csodás fehér virág.

Feléje halk szellők se járnak
És hozzá el nem hat soha
Arany heve a forró nyárnak,
Sem a tavasznak mosolya.

Körötte kristály tiszta minden
Csendes fehér, mint ő maga,
Büszkén nyit hervadatlan színben,
A bérczek hószín csillaga.

A völgy ölén, lombon, vírágon
A tavasz édes csókja van,
Fenn a nemes virág magában
Áll egyedül, tavasztalan.

*

A KARD ITÉLETE.

François Coppée.

Midőn „vasfejű“ Guntz végre hazatére
— Künn Palaestinában gyakran omlott vére —
Nem aludt egy éjjel s váratlanul hallja,
Hogy valamit suttog a szép Hilda ajka,
Álomban susognak a pirosló ajkak;
Áruló hang mégis: — Neve más lovagnak! —
Guntz kél vad haraggal. Hát a neje hűtlen!
Megzörren jó kardja fényes hüvelyében.
Ám e női homlok édes tisztasága
— Barna fürtök vonják szenderitő árnyba
S holdsugár fürészti szende szűzi csókban —
Megállítja mégis, áll habozva, szótlan.

És a komor lovag érzi, hogy szivében
Erősebb szerelme, mint bosszuvágy, szégyen.
Guntz kardjához fordul. Nemes, ősi szablya,
Vitézül hordozta apja és nagyapja.
Már kivonva félig, villog hüvelyébe'
Guntz leteszi most a feszület elébe
S komoran szól hozzá: „Kardom felelj nékem
— Te, kit megfürdettem sok szaraczén vérben —
Hűtlen ez az asszony, vagy ártatlan valjon?
Nem tudom, nem látom, felelj büszke kardom!
Tudom részt nem vennél semmi csalfaságban,
Nevem, becsületem rád bízhatom bátran.
Aczél pillantásod, a világos, fényes,
Belát a szívébe. Büntelen vagy vétkes?
Oh, te nem engednéd, hogy a feleségem
Náladnál kevésbbé tiszta, büszke légyen
És hogy őt megöljem vagy szeressem újra
Rád bízom, itéld meg!"

A derék kard tudta,
Hogy bár szive reszket sóvárogva, halkkal,
Hilda oly ártatlan, mint a szűzi hajnal
S az igazságos kard, a nemes, a tiszta
Önmagától csörrent hüvelyébe vissza!

*

EGY KÖNNY.

A „Kenyérből".

Szólott a Múzsa hozzám, rezgő hangon:
— „Vedd lantodat, vedd mostan ujra fel,
Hogy húrjain szokatlan hang fakadjon,
Mely nem ködös álmokról énekel.

Nézd! A nyomor gyászosan, mint az éjjel
Úgy száll az árva, bús vidék felett,
És fojtogat setét, fagyos kezével
És elsöpör nőt, aggot, gyermeket! —"

„Oh Múzsa! — szóltam én — remegve nézem,
E pusztulás hány éltet gyászba von,
Ám a kellő dal — hasztalan — úgy érzem
Szívemben hangzik és nem ajkamon!

Más lantos majd a kellő dalt megírja,
Az enyém csendes, lassudan zokog,
Kezemben halkan zendül csak a lyra
Csupán egy sohajt, könnyet adhatok!

*

MIRE GONDOLT A KÉT LOVAG AZ ERDŐBEN.

(Hugó Viktor)

Köröttünk az erdő, a csend és az éjjel,
Az elrejtett úthoz még egy hang sem ér el.
Lovaink vágtatnak az Isten nevében,
Terjengnek felettünk a fehér fellegek,
Futnak a csillagok, miként ha egy sereg
Tűzes szárnyu madár szállna szét az égen.

Tele szívem búval, összetört a bánat,
Herman lelke sötét oh! mindkettőnk fáradt,
Vihartól vert, üzött madár
S hogy átalvágtatunk az árnyas magányon
Szól Herman: „Mindenütt a nyitott sírt látom“
S szólok: „Én azokat, mik behantolva már.“

Ő előre tekint, én meg hátra nézek,
Neki fáj az élet, nekem az emlékek,
— Távol áhítatos lágy harangszó cseneg.

S ő szól: „Az élőkre, küzdőkre gondolok,
Kiknek szíve remeg, vergődik, ég, dobog.“
Szólok: „Én azokra, a kik már nincsenek.“

Susognak a lombok, valjon mit susognak?
Mit beszél a patak a futó haboknak?
Halk sohajtás kél, de kinek ajakáról?
Herman szól: „Az élők szeme soh' sem pihen,
Hány virraszt, hány könnyez ébren, reménytelen“
S szólok: „Hány drága szem örökre bezárul.“

Herman ujra kezdi: „Az élet, az átok
Holtak irigykedve gondolok ti rátok,
Irigylem a sírt, hol sarjadoz a pázsit,
A sírt, mely nyugtot ad, rajt bú, gond nem hat át
S rá küldi az erdő legtisztább illatát
És rá küldi az ég legforróbb sugárit.

Oh hallgass, szóltam én: „A sírnak tisztelet!
S habár nem látod is, hivek a szellemek.
Körüled lengenek, soha sem vagy magad,

De fáj nekik a bú, a dacz, a hosszu gyász;
Keserű kétkedés. Halkan beszélj, vigyázz!
Mint méla álmon át, meghallják hangodat."

*

ESTI DAL.

A virágoknak vész a színe, hamva,
Hullong a lomb a ház előtt.
Jer ősz! a köd hadd szálljon eltakarva,
Kertet, mezőt.

A zajgó, hangos munkaterhes napban
A föld népe kifáradott,
Jer éj! A földet hadd borítsa halkan
Lágy fátyolod.

Fenn virraszt — bár a nap már végetére —
Könnyekben égve annyi szem!
Jer álom! Szállj a könnyezők szemére
Szép csendesen.

*

HAMVAZÓ SZERDA.

Hajnallik, vége a zenének.
Vidám zajjal elmult a bál
És búcsut vesz, távozva véle
A bűvös, csábos karnevál.
Tarka, hangos kiséretéből
Az utczán, mit hó leple fed,
Két alak halad imbolyogva
Egy Pierrot s egy Pierrette.

Szegény Pierrette milyen halvány
S a Pierrot mily szintelen!
A rózsa arcz, a ruha selyme
Fényét veszité hirtelen,
A lágy, fodros haj, dérrel lepve,
Didereg a piczinke kéz,
Jobban reszketnek a hidegtől
Ha egyik a másikra néz!

S Pierrette szól: „Minden oly bágyadt,
Égen, földön mi sem ragyog.
Azok a halvány néma árnyak
A régi fényes csillagok?“
S Pierrot mond: „Szemed sugára
Mint az övék úgy elveszett,
Oh ez a hamvas téli hajnal
Oh ez a fagyos szürkület!“

S a fagyos téli szürkületben
Csak állnak, állnak egyre még,
Olyan kihalt köröttük minden,
Oly néma, ködös fenn az ég!
Mit vártok? fényéből az éjnek
Egy sugarat, e köd helyett?“—
Hajnal van, vége dal — zenének
Szegény Pierrot s Pierrette!

*

DAL.

Hugó Viktor

„Nézd, számüzött, az éjjel halkkal
Megjött a fényes kikelet.
Ragyog a rózsa és a hajnal
S illattal minden tele lett!“

Rágondolok
Mily rózsaillatos a honi lég;
A tavasz távol Francziaországtól
Tavasz e még?

„Nézd, számüzött, a május ujja
Megérinté a sirokat,
S míg vadgalambok búgnak ujra,
A temetőn virág fakad!“

Rágondolok
Egy puszta sírra, szemem könyben ég:
A tavasz távol Francziaországtól
Tavasz-e még?

„Nézd, számüzött, mélyén az árnynak
Az ifju, fényes lomb között,
Hogy reng a fészke kis madárnak,
Az édes dalt, halld számüzött!“

Rágondolok
Egy fészekre, mely üres, néma rég:
A tavasz távol Francziaországtól
Tavasz-e még?

*

MULÓ NYÁR.

Reszket az erdő lombos árnya,
Ragyog az üde hűs magány.
Zöld utait egy lányka járja
Édes mosolylyal ajakán.
S míg az enyelgő lanyha szellő
Aranyhajának csókot ád,
Ő csak siet vigan szökellő
Őzként a dús haraszton át.

S míg tova lebben könnyü lába
Mohos megaggott fák alatt,
Friss gyöngyvirág fakad nyomába,
Rá nyíló ágak hajlanak.
Kék tóhoz ér, mily játszi habja,
Vár rája már a csónak ott;
A gyors hullám fürgén ragadja
A lánykát és a csónakot.

Erdő fuvalma van körötte
Madár daltól cseng-bong a lég,

A partot kankalin befödte
Mily sugaras a tó s az ég.
A hullám csillan, tarka színben
Locsesan a viz, suttog a nád;
Ujongva énekeli minden
A május mámoros dalát.

A nyár elszállt mint édes álom.
A hervadó vadon felett,
Elnémult erdőn, puszta tájon
Fehér ködfátylak lengenek.
Égen, földön, mily hamvas árny van.
Locsesan a viz, suttog a nád,
A tó ringatja búsan, lágyan
A szőke lánynak csónakát.

Bágyadtan lengő csónakában
A lány csendesen szendereg,
Rá lassan, szürkén, halaványan
Hullong az őszi permeteg.
Az édes ajkon halk mosoly van,
Halk, mint mulékony esti fény,
Hideg nyugalom a mosolyban,
Hideg, nagy álom van szemén.

Lágy, méla béke enyhe karja
Öleli s álma tiszta, mély.
Köd elfedi és eltakarja
A hideg, csendes, hosszu éj.....
Mindent csak lankadozni látok,
Mindenben gyász és fájdalom
Muló nyár, hervadó virágok,
Tűnő fény, ez az én dalom!

*

KÉPZELT UTAZÁS.

(Beranger imitátió.)

Az ősz sietve jön s nedves lehére
Vidám nyarunk már veszti sugarát.
Engem is őszi, bús fuvallat ére,
Fázom s lelkem borzongás hatja át.
Elhagyom én e hervadó vidéket,
Derűsebb ég, kies táj int felém,
Bár távol tőled, rég szeretlek téged
Hellas, öledben hadd pihenjek én!

El, messze vágyom, hol lombon, virágon
A régi bűbáj még nem oszla szét,
Sóvárgó szemmel ottan feltalálom
Olympos minden fényes istenét,
Fehér najádok ezüstös patakban
Nymphák az erdő lombos rejtekén,
Kedv, derü, illat, napfény szakadatlan,
Hellas, öledben hadd pihenjek én!

Megyek, megyek a távol bűvös tájra,
Felhőtlen egetek hí, istenek!
Hí az arany nap, melynek hő sugára
Felmelegíti fázó szivemet.
Hajóm már készen, fel a vitorlákat!
A tenger lágyan ringat kebelén,
A kék hullámon uj hazámba szállok
Hellas, öledben hadd pihenjek én!

*

BÚCSÚ A MÚZSÁTÓL.

Lelkem kifáradt a szárnyalásban!
S lenn a viruló, szép föld nevet,
Virággal ékes, zöld, üde bársony
Borítja lágyan a völgyeket!

Sötétlő fenyves, bérczek tövében,
Oly ifju, könnyü friss kedvet ád,
Szivem felujong, ah, ujra érzem
A rengetegnek fuvallatát!

Múzsám, te édes! Búcsúzni jöttem,
Hő csókjaidtól beteg vagyok.
S pazar pompában szállván fölöttem
A csábító nyár hivón ragyog!

Sorvaszt a csókod, a csókod éget!
Mesés világod mérget lehel!
A kik szeretnek, gyorsan elégnek,
Az égi lángot nem birva el!

Pihenni vágyom! Oh Múzsa, ime
A lantot addig nálad hagyom,
Szólít a távol mosolygó színe,
Vár édes árnyu, szabad vadon.

Lelkem kifáradt a szárnyalásban,
S lenn a viruló, szép föld nevet,
Virággal ékes, zöld, üde bársony
Borítja lágyan a völgyeket!...

*

ŐSZI SEJTELEM.

Hiába mondom már magamnak
„Nyár van, sugárzó és meleg!"
Oh lám, hogyan elém peregnek
A halvány, hervadt levelek!
Szívem az őszt megsejti gyorsan,
Az első lehelletre már,
Hiányzik egy szín a virágból,
Az égő napból egy sugár!

Bár lombos, dallos még az erdő,
Bár vadvirágos még a rét,
Mégis, miként ha könnyü ködként
Halk, méla árny terülne szét.
Nyár még ez, ámde melegéből
Lassan, lassan elvész a fény,
Nem sejti bár, nem érzi senki,
Csupán a fecskék tán — meg én!

Borzongok szinte, megjön ujra
A hervadás! Mind hasztalan,
A ragyogó nyár észrevétlen
Elszáll, elsuhan, oda van!
S a kerti színes virulásra
Az ősz teszi nedves kezét,
Illata, bája, csillogása
Elhull, elárad szerteszét!

Elhull, elárad szétfoszolva
És semmivé lesz, ködbe vesz,
A forró, nyári csillogásnak,
Nyiló virágnak sorsa ez!
Nyomát ott hagyja földön, égen
Az ősz, a merre elhalad.
Oh föld, hol ifju ragyogásod?!
Oh nap, hol fényes sugarad?!

*

ELTÉVEDT BOLDOGSÁG.

(Sully Prudhomme.)

Ismerem, jól tudom bánatomnak okát,
De néha, ok nélkül nagy örömöt érzek,
Felébredek s lelkem' boldog kedv járja át,
Megkap egy idegen, rejtélyes igézet.

Lakomra, szívembe rózsaszín ég nevet;
Ragyogok s nem tudom e fény honnan szállt rám,
Szépnek látok mindent, mindenkit szeretek!
S aztán — kedvem elszáll mint muló szivárvány!

Honnan jön ez órák röpke tündöklése?
Megnyiló mennyország, mit egy perczig látok.
Névtelen csillagok, évek éjjelébe,
Lehulltok s a szivet sötéten hagyjátok!

Honnan jön ez érzés? Eltünt kikeletnek
Fénye még a multból ujra vissza jár tán?
Hamvadó tüzek, így, néha lángot vetnek.
Vagy uj szerelem jön, édes rózsaszárnyán?

Oh nem! Ez a sugár, mely a lelkem érte,
Nem emlék a multból, nem is előérzet,
Vándor boldogság ez! Utjáról letérve
Futó pillanatra a szívembe tévedt!

*

KÖLTŐ ÉS FECSKE.

Költő:

Aranysugárral itt van még a nyár,
Csapongó fecském, mért bucsúzni már?
Alig hervadt még itt-ott egy levél,
S könnyü csapattok már is utra kél!

Fecske:

Mért várakozzunk? Hát nem érzed-e,
Jön már az ősznek hűs lehellete!

Hűl a vidám nap, bús az ég színe,
Jobbat keresni szállunk messzire!

Költő:

Jobbat keresni! boldog madarak!
Jobbat keresni kéklőbb ég alatt,
Elszállni messze, ah, mily jó lehet,
Nem várva, míg a hervadás befed!

Fecske:

Süvöltő szélvész, hamvas őszi dér
A jobb hazába nem hat, el nem ér,
Arany tavaszba vigan elmegyünk!
Oh költő, valjon mért nem jösz velünk?

Költő:

Jó fecském, mert oly boldog nem vagyok!
Várnom kell, míg a szép nyár elhagyott,
Átszenvedem a hosszú, bús telet,
S egy jobb hazába majd csak ugy megyek!

*

A LEPKE.

(Makama.)

Salamon, kit bölcsnek neveztek, — ugy hallám mesélni eztet, — Assaf vezérrel bolyongani ment. Hajnali csend borult még a földre, üdén ragyogott a mezők zöldje s mosolygott a reggel szépen, erdőn és réten. A mint haladnak a vezérrel, utjok egy kis patakhoz ér el. A patak partja, fürödve habba', be van hintve virággal, felette szárnyal sok tarka szinü lepke, vig tánczot lejtve; a fűben meg, ül, játszadozva egy kis gyerek, keze, öle virággal telve, ott szedte tele a harmatos réten; szeme megakad a lepkéken: „A tarka lepke de szép!“ Kinyujtja kezét, ám a pillangó, szárnyát kitárva, egy más virágra csak által lebben, röptében még százszorta szebben csillog a szárnya! A fiu vágyva fut most utána, a lepke meg, talán enyeleg, egy perczre megáll, a nárcisz fehér virágainál, s megint tova száll.

És a fiu követi egyre, völgyből a hegyre, majd vissza ujra a napos utra, rögbe botolva, lélegzet

nélkül, már liheg, szédül! Arczába csapnak az ágak! A sok virágot őrült futtában elszórta régen, uton, utfélen, s nem vette észre!

A böles király nézte s ily szavakat mondott: „Látod e bolondot? Mint fut a dőre folyton előre, és azalatt, mig oly észtvesztve szalad, rohanva hiába, elhervad, elhull minden virága! És mégis, érted, — ilyen az élet! — mint e gyerek, olyanok vagyunk mind, mi emberek! Ha egyszer elénkbe tünik a lepke, lehet kezünk virággal telve, elvesznek a porba, szétszórva, tiporva! S ép oly hiába, mint ez a kába, tudva, hogy czélhoz soh'se jutunk, mégis a lepke után futunk!"

LÁNGOK KÖZÖTT.

Santal és ambra illat árad,
A máglya felgyujtásra vár;
Körötte a brahminok állnak,
A radsah teste rajta már,
A láng közül teljes diszében
Bráhmához fog felszállni ő,
És véle megy oly tiszta szépen
A hitves is, az ifju nő.

Oly szép a karcsu pálmatermet
A bársonyos szem éjjele
A piros ajk, mosolyra termett,
Most mély komolyság zárja le.
Sötét szemében, büszke láng van
És pillantása oda száll,
Hol néma kínban halaványan
Egy délczeg ifju harczos áll.

Lelkét áthatja, megragadja
Amint az ifju rá tekint,
Először reszket most alakja
Arczába száll hő vére mind.
S mig már a máglya tüze éled
Szívök egymásra rátalál —
Hol vannak töviseid élet?
Hol vannak kinjaid halál?!

Szemök sugára összeolvad
Sóvárgón, hosszan, végtelen
A halál árnya ki nem olthat,
Te diadalmas szerelem!
Nem látják, hogy felgyult a máglya,
Nem hallják a gyászéneket,
Édes nekik szikrázó lángba
Forró csók közben halni meg!

*

Madama Reale

A pozsonyi Toldy-kör által kétszáz frankkal jutalmazott pályamű.

MADAMA REALE.

I.

REGGEL.

A hajnal halkan száll Turin felett
És bibor ujja fényt hint szerte szét.
Amadé herczeg kertje hűs üde,
S a hajnal mély árnyában ott lebeg
Harmattól gyöngyös szegfűk illata.
A violáknak álmos kelyheit
A szellő meg-megrázza röptiben,
És kél a nap, a Póo fodros vizén
Aranysugára játszva elsimul. —
Mily napfényes, sugárzó reggel ez!
Csupa mosolyra, boldogságra hí,
S milyen sugárzó, bűvös ifju arcz
Hajol elé a sötét lomb közül!
A bájos főt lengén körülveszi
Fekete haj, kék fényű és daczos,
Szilaj hullámzás, rendet nem tűrő,
A gyémántos tű nem tarthatja meg
És fürte könnyen homlokára hull.

Szép tiszta homlok, nyájas és nyugodt.
A nagy szemöldök bársonyos, sötét,
És rezgő hosszú szempillák alatt
Szikrázik, nedves tengerszin szeme;
Az arcza hamvas, édes, hófehér,
Egy szín, bágyadt, fehér miként a gyöngy.
Piros az ajka, büszke és nemes,
Körüle rezgés, csendes árny csupán,
De mélázó, halk bánatról beszél.
Édes mosolya bármiként ragyog
A néma árny ajkán el nem vonul!...

A nap pazarul szórja sugarát,
A dús pázsitra fény sávot vetett,
Mosolygó arczczal néz a hölgy körül,
A reggelt látszik itt köszönteni,
E nagy kert árnyát, mit nesz nem zavar.
Félig nyilt ajka, hosszan szivja be
A levegőt, az édes, illatost.
Majd meg tovább megy, egyre mind beljebb
Nagy fák alatt, nyiló bokrok között
Hol legpuhább, legnedvesebb a fű,
S a kert már félig erdő és vadon.
A mint siet, sötét lengő haját

Egy hajlós ág megkapja — fogva van,
És hasztalan próbálja kis keze
Kibontani kuszált hajfürteit.
De im segítség jön váratlanul!
Egy ifju idegen. Milyen merész,
Mily otthonos ez ősi kertben ő.
Igy szól: „Dicsérlek téged kedves ág,
A nympha, ki e csendes kertbe jár
Éjjente titkon, meg van fogva hát!
Azért is volt a fű gyöngygyel tele,
Mert könnyű lába érintette azt,
Azért mosolygott ugy a rózsaszál,
Mert tudta, hogy ő nem szállhat tova.
Ám hadd legyen szabad, de nem előbb
Mig meg nem láttam arczát, szemeit, —
Aztán hadd tűnjön, hadd repüljön el,
Mert álomkép ő, bájos eltűnő!"
És oda lép, gyöngéden bontja ki
Selyemhaját az ág tövisiből.
A hölgy fejét emelve föltekint:
Pillantásuk, szemök találkozik.
Az ifjú áll, kábulva, szótlanul.
Soha nem látott még ilyen szemet:
Szelíd, mélységes, ámde büszke szem,

Álommal teli bár, de lángoló,
S a fényes szikrák benn ugy játszanak
Mint mély örvény felett a napsugár.
Most nyájasak a nagy csodás szemek
S édes hang kérdi: „Ki vagy idegen?“
„Hogy ki vagyok? Hosszú történet az
Tán untatnálak, bájos leány, vele.“
„Oh mondd el (szól a hölgy) történeted,
A reggel szép, egy ábrándos rege
Jól illik hozzá, mondd el hát nekem.“
Felel az ifjú: „Hallgass hát reám.
Hazám Velencze, ott születtem én.
Álmomban most is gyakran felmerül
Egy ékes, ódon, márványpalota,
Aranydísz erkélyén és ablakán,
Miként a csipkefátyol oly finom.
A karcsu, ékes oszlopsor között
Fehér lépcső vezet a tengerig.
Az erkélyen ott látok egy sugár
Sötét szemű nőt — e nő volt anyám!
Atyámra is emlékezem, tudom
Milyen vidám, mily szép és büszke volt.
Gyakorta láttam langyos esteken
Künn az erkélyen őket állani,

Nézték a tenger holdfényes vizét;
Atyám mellére ráhajtá anyám
Szőke fejét oly lágyan, bájosan
S fehér karjával vállát átfoná . . .
Mi történt aztán . . . én már nem tudom.
Sok évvel később hallottam, csupán
A rejtélyes, sötét történetet:
Atyámat egy nap holtan, véresen
Találták, hős szivét tőr járta át.
A gyilkost semmi el nem árulá.
A rémült szolgák, síró asszonyok
Anyám előtt, perczig sem titkolák,
S ő szótlanul holt urához rohant.
Mondják, hogy halvány arcza, tört szeme
Vonagló ajkain a gyötrelem
Könnynél, panasznál szívrázóbb vala.
Csak rá omolt, csókolva ajkait,
Haját, szemét és így szólt elhalón:
„Oh boszut álltál! Gyilkod jól talált,
Nem egy, de két szív vérzik mostan el,
De ér a tőrnek éle téged is,
Mert tőle nem birsz elválasztani,
A halálban is őtet követem!“
S ujjáról jegygyürűjét vonva le

Igy folytatá: „Oh drága kedvesem
Midőn eljegyzél, adtad e gyűrüt,
És szóltál (most is hallom hangodat)
Kössön örökké hozzám e gyűrü;
Nézd, mint szerelmem olyan végtelen,
És ha szívem meghűlni érzenéd,
Add innom azt, mi benne rejtve van,
Hadd veszszek el, ha vész a szerelem!"
„Szíved az hű maradt és lángoló,
Előbb kihült vón oda fenn a nap!
Köszöntelek most mégis jó gyűrüm!
Mert lásd a kin nem öl, oh jaj a szív
Vergődni tud csak, megszakadni nem.
Segíts gyűrüm és hozd a várt halált,
Jöjj hát halál és ő hozzá vezess!"
Igy szólt, gyűrüjét ajkához vivé
Kiitta, a mi benne rejtve volt.
Aztán inogva kelt fel: „Gyermekem!
Hozzátok őt! De nem, maradjatok,
E véres emlék ne kisérje őt
Mint gyászos rémkép át az életen,
Hozzá megyek, ti várjatok reám,
Lorenzo jöjjön egyedül velem!"
Lorenzo ment, reszkettek lábai,

Sírva követte kedves asszonyát.
Fenn a teremben szunnyadoztam én;
Anyám rám hajolt, csókolt hosszasan,
És szólt: „Lorenzo, vidd magaddal őt,
Hogy gyilkos tőr, vagy kéz ne érje el.
Hallgass reám, ne tudja gyermekem
Mily ősi, fényes, büszke név övé,
Éljen szegényen, ismeretlenül
Úgy ellensége fel nem lelheti,
Jaj, gyönge, gyáva az anya szíve
Bátran halok, de érte reszketek!
Esküdj nekem, hogy el nem árulod
Fiam nevét, ugy tán nem éri majd
Az átok, mely családom üldözé:
Hogy éljen fényben, büszkén, bájosan,
Szeretve — ámde báj és szerelem
Gyötrelmet hozzon és kora halált."
Itt életét már fogyni érezé,
Intett s a gondolás megesküdött.
Eltünt velem s nevelt mint gyermekét.
Boldog gyermekkor! Elég volt nekem
A tengerfénye és a gondola,
Szerettem ezt a könnyü, gondtalan,
Lágy, álmatag és tétlen életet.

A mult lelkemből elszállt, elvonult
Csak mint egy álom tünt még néha föl...
Történetem fáraszt is már talán?
Rövid leszek. A dogenak egy napon
Hatalmas idegen vendége jött,
Velenczét egyedül, zavartalan
Kivánta látni, mert a pompa, zaj,
Sok ünnepély őt már-már untatá.
Egy este gondolázni vittük őt.
Sötét, komoly, hideg tekintete
Hosszan, soká fürkészte arczomat.
Mondá, daloljak, barcarollt kivánt
S mig énekeltem, ellágyult szeme,
Merengő csendben hallgatott reám,
És másnap ujra gondolázni jött
S majd minden este együtt volt velünk.
Egy nap csupán egyedül vittem én,
Mert Lorenzo, a kedves hű öreg
Meghalt, kín nélkül bár, de hirtelen
És haldokolva karjaim között
Elmondá még anyám történetét.
Ám esküjéhez végig hű maradt:
Bármint kértem, nevem elhallgatá.
„Tiszteld (ugy mondá), mit anyád kivánt,

Legyen ez angyal végparancsa szent."
Meghalt és titkát magával vivé.
Az idegen látván mily bús vagyok
Igy szólt hozzám: „Velenczét elhagyom,
De fiu néked jönnöd kell velem.
Lásd Ansoletto megszerettelek
Én, kit hidegnek ismer a világ,
Ellágyulok, mélázok dalodon!
Jőjj én velem, apródom légy elébb
Lovag léssz aztán, udvarom disze.
Tudd meg nevem: Amadeo vagyok,
Savoya herczege. — Most jöjj velem."
Habár nehéz volt elhagyni hazám,
Mégis követtem udvarába őt,
Hős, büszke arcza megvevé szivem.
Gyermekkoromnak végső évei
Igy teltek el dús fény és pompa közt,
S az évek multak és megnőttem én
És hogy az ifju férfivá legyen,
Hogy megismerje künn az életet
S aczélos legyen karja és szive,
Utazni küldött engem herczegem.
Idegen udvarokban s nép között
Megismertem a kardot, férfi kart,

És női ajkon az édes mosolyt,
Galambszemek szelid tekintetét,
De nem találtam olyan hős vitézt
Mint a minő Savoya herczege!
És nem láttam ily ajkat, ily szemet
Minőt most itt e lomb árnyán lelek!
Turinból egyszer vettem hírt csupán:
Amadé nősül és menyasszonya
Királyi vér, Frankhonból, idegen!
Nincs föld, hol ennyi szép virág virul
S Amadé köztük méltót nem talált?
Mondják, a herczegasszony csodaszép,
De ismerem jól Frankhon lányait,
A legtöbb bájos kedves — ingatag,
És Amadénak ily nő nem való,
Félek nem fognak összeilleni.
E hir után két év hogy elrepült,
Turinból kaptam uj üzenetet:
A herczeg udvarába visszahívott
Követtem a hivást, most itt vagyok.
Hajnalfény, harmatos kert, áldalak!
S köszöntelek ti bűbájos szemek!
De mondd, ki vagy?" — Ő fölveté szemét
És halkan szólt: „A herczegnő vagyok!"

II.

ÁBRÁNDOK.

Mig Ansoletto meglepetve állt
Kábulva szinte, mint kit hirtelen
Villámló fénysugár szédíte meg,
A herczegasszony szótlan, zajtalan
Eltávozott, magára hagyva őt.
Ment. Lengő, hószín, könnyűd öltönye
Meg-megvillant az árnyas fák között,
Sugár játszott, bomlott sötét haján.
És Ansoletto némán állt helyén.
Kék ég mosolygott, hűs lomb ráhajolt,
Lágyan mormolt a zuhatag vize,
Rózsák virultak, csillogott a Póo
És néki mégis ugy tetszett: a nap
Már nem ragyog, már nem édes az árny
S felleg borul a sima víz fölé....
„A herczegnő volt! Oh hát ez való!
Miként lángolt csodás tekintete!
Milyen sugárzó ifju homloka!
A korona nehéz ékszer nagyon,

Illőbb hozzá a rózsa koszorú.
Oh Amadénak ily nő nem való,
A rózsa s czédrus együtt nem virul;
Nem összeillő: villám s napsugár!....
El ilyen gondolattal! Nem szabad
Birálnom Amadét, sem hitvesét
Amannak annyi hála, s szeretet,
Ennek oly hódolattal tartozom
Hogy vétek, rágondolva s szánva őt.
Miért is szánnám? Puszta gondolat,
Hogy ő nem boldog; hogy ne volna az
Ki herczegasszony s Amadé neje?
Ah! Másnak hittem, hogy megláttam őt!
Oly szép volt, oly mosolygó és üde,
Sötét haja elomlott vállain,
Az ág ráhajlott, mint zöld koszorú,
Szeme sugárzott! Tenger! Csillagok!
Ti adtátok e szempárnak színét?...
Aztán igy szólt: „A herczegnő vagyok.“
Habozva mondá, mint egy bús panaszt...
Ti karcsu fák! Te suttogó folyó!
Kert! Rózsák! Mért, mért jöttem vissza én!
Bár el ne hagytam volna szép hazám!
El messze innen! Habzó tengerár

Ringass majd ujra örvényid felett,
Ringass, altass el, mint hajdan tevéd;
Hadd álmodjak a szálló gondolán,
Feledve percznyi, dőre álmomat,
Szívem verését, tündöklő szemét,
E reggelt — és az egész életet!...
De hát mi van velem? minő gonosz
Varázs vagy szemverés kábít igy el,
Mert szép a herczegasszony, félem őt?
Én, kit nem szédített el női csók,
Ki semmi hős előtt nem reszketett,
Most gyáván megfutok két szem elől?
Elég lehetne nehány pillanat,
Egy szemsugár, egy halk szó, egy mosoly,
Hogy megzavarja szívem és e szem?
Nem! Nem! Egy percz, egy álom volt csupán, —
Kábult valék, de ismét ébredek."

A herczegnő, keresve a magányt
Szobájába vonult. Csendes nyugodt
Volt a szoba s rózsáktól illatos,
Homályos, hűvös. A tömör falon

Zaj vagy meleg, keresztül nem hatott,
S a keskeny, színes ablaküvegen
A napfény bágyadtan szűrőde át.
Sötét, nehézkes tölgyfa asztalon
— A melynek éke díszes faragás
S négy lába négy griff, meghajtott nyaku —
Nagy kapcsos könyv feküdt, behajtva még
A lap, hol olvasását elhagyák.
Mellette himzés, hófehér selyem,
Kivarrva rajt magasan, ékesen
Aranyfonállal szegfűk, liljomok.
A herczegnő könyvét nem nyítja fel,
Selyemhimzése, tű, aranyfonál
Marad, a hol van. Csendben tétlenül
Ott ül az ablak mélyedésiben,
Szeme lecsukva, ajkán fél mosoly
És elmereng a hallottak felett.
„Minő homályos, bús történet ez,
S oly édes szép! Hazámban mondtanak
Ilyen regéket vándor lantosok.
És én nagyon szerettem hallani
A troubadourok méla énekét.
De igy meg nem hatott egy monda sem,
Talán, mert olyan vig leány valék,

És nem ismertem semmi bánatot.
Vagy mert a hang, mely bánatról beszélt,
Nem volt oly zengő mint ez ifjué.
Mint rezgett, elfult, halkká lett szava,
Midőn anyját emlité. Oh szegény,
Szép ifjú asszony, szinte látom őt.
Ő is, mint Ansoletto szőke volt
S ez ifjú szeme olyan mély sötét,
Mint anyjáé lehetett egykoron.
Ki tudja, anyja szép vonásival
Nem öröklé-e gyászos végzetét?
Hogy éljen ifjan pompa s fény között
Szeretve ámde báj és szerelem
Gyötrelmet hozzon néki és halált.
Jóslatszerűn hangzott ez ajkiról,
Pedig kár volna érte, szép, nemes,
Bátornak látszik s élettel tele.
A halál olyan sötét és fagyos,
Kár volna, hogy ha bársonyos szemét
Ilyen korán már elhamvasztaná,
S olyan sors érné, mint anyját, szegényt!
Szegény . . . s az-e? Ki szánandóbb valjon,
Ki hideg, hosszu, hosszu éltet él
Egyedül, nem szeretve senkitől,

Vagy kinek élte, mint villámsugár,
Mint futó csillag lángol s tova száll
S halála, élte csupa szerelem?
Szerelem, de mi hát a szerelem?
Ennek gyönyör, amannak szenvedés.
Nekem: egy idegen szó, hatalom,
Nem ismerem, mint nem a tenger árt,
A tenger csillogó gyöngyös vízét
És örvényének habzó mélyeit...
Tenger! Bár láthatnálak tégedet!
Uj, ismeretlen vágy ragad feléd,
Mióta ott a csendes fák alatt
Hallottam rólad. Nagy titokzatos
Vized ugy hí; bár szállhatnék tova
Szabadon, mint az elszálló madár!
Hallhatnám bár gyors hullámod neszét,
Suhannék messze könnyű gondolán
Fény körülem — fenn kéklő csillagok,
Lenn holdsugár a kéklő tengeren...
Tovább merengett, szőve álmokat.
Percz, óra mult, — ő nem figyelt reá.
A homokóra jelzé nesztelen
Az észrevétlen eltünő időt,
Mert elszáll az, bár visszatartanánk,

Akár tünését várjuk, egyaránt,
Mosoly vagy könny, mi sem állítja meg;
Az idő elmúl, a homok lefut!....
Ki tudja meddig ült vón ott helyén,
De tipegő léptek nyomott zaja
S ajtó csikorgás érinték fülét.
Meghitt dajkája jött, a jó Ivonne;
A szép Frankhonból elkisérte őt
S vele maradt az uj hazában is,
És kényeztette herczegasszonyát
S ugy bánt vele, kedves-bizalmasan,
Mint a gyermekkel tette egykoron.
Most is nyájasan zsörtölődve szólt:
„Jaj angyalkám, jaj drága kis szivem.
Mi lelt, hogy ilyen csendesen busulsz?
Mind gyülekeznek az ebédre már
S te még nem is öltözködsz, asszonyom!
Tudod, hogy megkivánja herczegünk,
Hogy öltönyöd szép, tündöklő legyen
S ne csak magad légy — rózsa szálom — az!
Melyik ruhádat segítsem reád?
Vagy hívjam hölgyeid s a lányokat?"
„Hagyd hölgyeim, hagyd őket jó dadám,
Bár tarthatnám meg e fehér ruhát,

Ez könnyű, lenge, lásd eszembe jut
Fehér szinéről vig leánykorom.
Teher ma nékem ékszer és selyem.
De ha már fel kell vennem, add te rám!
Hogy melyiket? Válaszsz dadám magad."
„Vedd rád — galambom — e bibor-pirost,
Hozzá gyöngyöt fonok hajad közé,
Gyöngyöt nyakadra, karjaidra is."
Ügyesen ékesíté asszonyát,
S szólt: „Asszonyom nézd, milyen szép vag
igy!"
Szép volt, a sötét biborból kivált
Fehér arcza, mint egy hószín virág,
Nyaka, a karcsu, büszke, hattyúnyak,
Fedetlen volt, rajt drága gyöngysorok,
S mert ő viselte, ugy látszott, a gyöngy
Ékesebb és a gyémánt csillogóbb,
Szemének tündöklő sugáritól.
A lépcsőnél már várták hölgyei,
Nehéz uszályát — bársony volt, kivarrt —
Két nemes apród vitte. Igy mene
Ebédre. Pompás volt az étterem,
S komor, miként az egész palota.
Az asztalnál, — hol eddig egyedül

A herczeg és a herczegasszony ült,
Koronás, mennyezetes székeken —
Ma harmadiknak is terítve volt.
Bosszusan nézték a kevély urak,
Minő szokatlan kegyben részesül
Ma valaki, mert egy sem mondhatá,
Hogy ez asztalnál evett valaha.
Suttogtak is: „Lám a velenczei
Már ujra itt van, e kóbor fiút,
Kinek nevét sem tudja senkisem,
Mily nagyra tartja őtet herczegünk!
S e semmiházi ugy hordja fejét,
Mintha korona volna homlokán!“
Igy mormogtak, bár közülök nem egy
Kedvelte rég az ifju idegent,
S ha tán veszélyben látnák szép fejét,
Több kard repült vón azt megvédeni,
Mint a hány szó becsmérlé e napon.
De igy van ez, mert van olyan barát,
Ki nagy veszélyben melléd áll híven,
De ha napod már ujra felragyog,
S arany sugarát hinti pazaron,
Megirigyel, bosszussá lesz szive;
És kedvesebb az emberek előtt

A lehajtott fő, mint a felemelt.
De csend lőn, mert az ajtók nyiltanak
S a herczegnőt hódolva fogadák.
Kicsinynyel később jött a herczeg is,
Vele csak Ansoletto, senki más,
S rajtok csüggött a herczegnő szeme;
Ugy állt ott Ansoletto s Amadé,
Mint karcsu pálma és fejdelmi cser.
Ifju, sugárzó volt az; szög haja
Vállát veré, hajlékony termetén
Fehér disz-öltöny volt, aranyhimes.
Derekán ékes öv, rajt könnyü kard,
Csillámló drága kővel kirakott.
Mellette Amadé. Őt drágakő
Vagy bibor nem diszíté sohasem,
Egy szint hordott csupán: a feketét;
S mi sem diszíté a komor ruhát.
Komolyan haladt az urak között,
Magasan hordva szép kevély fejét.
Arcza kemény volt s olyan jéghideg
És mozdulatlan, mint egy szoboré.
Keskeny zárt ajka nem rándulna meg,
Sem az öröm, sem gyötrelem között;
Nem birja változtatni vész, — vihar

Fagyos arczának kővonásait;
Szeme aczél szín, éles mint aczél,
Kifürkészhetlen, szürke, néma szem,
Kérlelhetlen, kegyetlen és szilárd.
Alig ivezett dús szemöldöke
Fekete és úgy összenőve van,
Hogy árnyba vonja egész homlokát;
Bár az elég sötét e nélkül is,
S borongva, rajt rejtélyes árny lebeg.
Homlokán mély vonal van, mély redő,
Ki tudhatná valjon mi véste azt?
Nem az idő, bár elszállt a tavasz,
— Az első ifjuság — felette már,
De nem volt még túl éltének delén.
Mi volt multjában, minő szenvedés?
Bűn, gyülölet, emésztő gyötrelem
Hagyá ott homlokán sötét nyomát?
Ha volt szivében rejtély vagy titok,
Titok maradt, ő el nem árulá;
E szem, e száj tudtak hallgatni jól!
De arcza bár nyugodt és néma volt,
Mégis borzongott, a ki látta őt,
S megdöbbent, mint a kit láthatatlanul
Kisértet kéz érint meg éjfelen.

Ha ment az utczán, lányok, asszonyok,
S mind annyian, kik mellett elhaladt,
Behajták titkon, gyorsan ujjokat,
S jelet csináltak, félvén szemverést;
Az udvarhölgyek fehér keblökön
Elrejtve, szent kezecskét hordtanak,
Ne hogy a herczeg baljósló szeme
Vészt hozzon rájuk, — érvén arczukat —
Ma is kerülték zord tekintetét;
Némán bókoltak, szemlesütve mind.
Ám Ansolettot sok tűzes mosoly
Köszönté, vérpiros lány-ajkakon,
Róla suttogtak legyezők mögött:
„Lám itt van, megjött a velenczei!
Milyen deli, mily kedves, szép fiu
S Amadeo hozzá minő kegyes!
Most vezeti a herczegné elé
S beszélni kezd, mit mond, figyeljetek!"
„Im — szólt a herczeg s hangja érczesen
Csengett — említém egykor már neked,
Hogy egy fiura gyakran gondolok,
Ki kedves nékem, mint önön fiam.
Nézd, Ansoletto, most megérkezett,
És itt van. Ám a gyors idő lejárt.

S egy ifjut látok a gyermek helyén;
Fogadd őt úgy, mint édes ismerőst,
Örömet hozott ez a nap nekem,
Körülem vannak mostan mindazok,
Kiket a földön még szivem szeret:
Christina s Ansoletto! — És azok
Csendesen álltak, ajkuk nem beszélt.
A herczegné futólag könnyedén
Hajtott fejet s nyujtá fehér kezét.
És Ansoletto mélyen meghajolt,
S térdelve szinte, forró ajkai
Megérinték a bársonyos kezet...
Egy futó percz volt, csak egy pillanat,
De jó, hogy kandi szem nem látta meg,
Miként lőn Ansoletto halavány,
S Christina arcza hogyan fölpirult...
Asztalhoz űltek, bársonyszékeken,
Egymás mellett Christina s Amadé,
Szemben meg Ansoletto egymaga.
És Anselo csupán azért talán,
Hogy tova űzze, mi elfoglalá,
Igen vidám volt, arcza felhevült.
Vigan beszélt uti kalandokat.
Élénkké lett a herczegasszony is,

Régen nem érzett friss kedv szállta meg ;
Ajka mosolygott, gyorsan vert szíve,
S édesnek érezé az életet.
Még Amadénak érczes hangja is
Lágyabbá lőn, a mint merengve szólt :
„Ha nem tudnám, mily véges elmuló
Minden, mi jót a sors egy perczre ád,
Azt mondanám : Ma én is érezem,
A boldogságnak lágy lehelletét.
Ám én már megtanultam, ismerem,
Mire nem gondol még az ifjú szív :
Hogy túlságig örülni nem szabad,
Hogy nyájas napra gyorsan jön az éj,
S váratlanul jön bánat és vihar.“
Mondá — s nem tudta mily valót beszél !

*

III.

BARCAROLLE.

A napok multak, egy a más után
És látszólag nem történt semmi sem.
Hisz azt sem látni, ha jön a tavasz,
Azt sem, midőn a rózsa fesledez,
Halkan történik észrevétlenül.
A szívvel is gyakorta igy van ez,
Halkan történik észrevétlenül
S egyszerre csak váratlan, hirtelen
Kinyilt a rózsa, itt a szerelem!

Hő nyári nap van, sugárzó az ég,
Maga az árny is meleget lehell,
A mozdulatlan forró levegő
Virágillattal telve kábitón.
Lankadt olajfák szürkén hajlanak
A herczeg kertjéből az utra ki.

Túl a széles, fehér, poros uton,
Folyik a Póo, a déli nap hevén
Csillog a víz, mint olvadó ezüst.
Amadé palotája tikkadtan
Aludni látszik. Amadé maga
Szeret egyedül elbolyongani
A folyón tuli, erdős halmokon.
Vas izmaira nem hat nyári hő;
Ám udvara elbágyadtan pihen,
Hüvös szobákban édes, tétlenül.
Az udvarhölgyek — lágy nyugágyakon
Fekve — felejtik most a suttogást,
Fél ébrenlétben, lustán, bájosan
Szürcsölnek jéghideg czitromvizet,
S meg-meglibbentik a toll legyezőt.
Csupán a herczegasszony nem pihen,
Enyhet neki nem ád a hűs szoba,
Álmot nem ád bágyasztó lankadás.
Kinyit egy ablakot, alátekint,
Hő napsugárban uszik lenn a kert;
Nesz nem hallatszik, semmi hang, csupán
A vizesésnek álmatag zaja.
Minden csendes, mosolygó és nyugodt,
Csak szive reszket s lázasan dobog.

Meg-megragadja névtelen öröm,
Szeme kigyullad, arcza felpirul.
Aztán megretten, azt se tudva mért,
Jár fel alá, nyugalmat nem talál!
Mig végre jön az enyhe alkonyat
S a nap égőn, pirosan száll alá.
A herczegné tovább nem birja ki,
Fojtják a néma, boltos, zárt falak.
Szük a szoba — s a kertbe lesiet.
Felette kék ég, magas és szabad;
Mélyen lélegzik, gyorsan megy tovább
Az összehajló cziprusok közé,
A kert kanyargó utján mind beljebb.
Az alkonyat egy-egy sugára hull
A zöld homályba; néha egy rigó
Füttyétől hangos a sűrű csalit.
Magányos e hely, csupán egyedül
A herczegné jár gyakran ez uton.
Mégis ma megelőzték, valaki
Ott ül a csüggő lombu fák alatt
A gyeppadon. A herczegné megáll,
Ismeri jól a deli alakot,
És a lehajtott ifju, szőke főt.
„Ah Ansoletto, jó hogy rád lelek;

A nap forró volt... nem tudom mi bánt...
De a szivem ma olyan viharos
És nyugtalan, pihenni nem birok!
Azt mondják, hogy a dal nyugalmat ád;
Dalolj hát Ansoletto én nekem,
Mi van hangodban, meg nem mondhatom,
Eszembe hozza az elmult időt,
S mindent, mi drága, édes volt nekem!
Eszembe jut boldog gyermekkorom,
Eszembe jut nyájas vidám hazám,
A honi fák, virágok, csillagok,
S a tizenöt év rózsás álmai!.....
Oh édes álmok, hova lettetek?!
Jaj! Soha többé nem merengek úgy
Boldogan kertem bájos utain,
Mint ama fényes május alkonyon,
Midőn először láttam Amadét.
Előttem van e nap.... virágos ág
Borult fölém oly halkan, szeliden,
Jazmin bokorról hószin illatos
Virágot szórt rám langyos esti szél,
Hangzott a fülmilék édes dala
És én magamba szivtam a tavaszt.
Ekkor — váratlan — zörrent a bokor;

Valaki jött s hogy megfordultam én,
Szemben álltam egy magas férfival.
Oly zord volt, hogy egy perczig szívemen
Alaktalan borzongás vett erőt.
Ám gyorsan elmult a megrettenés
S aztán vonzott a szép és büszke arcz,
Mely komoly volt s oly idegenszerű;
Szeme hosszan, hosszan rajtam pihent,
Tekintetének oly hatalma volt,
Hogy szinte megvarázsolt, megbűvölt!
És ez órától kezdve én reám
Titokszerűen hatott Amadé.
A régi kedvet kezdtem veszteni,
Érzém, hogy mély homály borul fölém,
Ha rám néz, és még sem kerültem őt.
Midőn bucsut vett, fájt, hogy távozik;
Szemembe könny jött, nem titkoltam el,
S hogy Amadé meglátta könnyemet,
Még halványabb lőn, mint volt azelőtt,
Fölém hajolt és tompán suttogá:
„Legyen feletted áldás, gyermekem!
Sem bú, sem árny ne érje homlokod,
Maradjon ilyen tiszta, szép, nemes!
Ne tudjad, oh ne érezd sohasem,

Mily örvény a szív, mily sötét vihar
Vonul el néha életünk felett;
Ne tudd meg, hogy van olyan szenvedés,
Oly gyötrelem, mely nem lel könnyeket!.. —
És gondolj néha egy sötét, hideg
Emberre, kinek sötét életét
Besugározta perczig mosolyod,
És beragyogták fényes könnyeid!
Mennem kell, ámde egy napon talán
Meglátlak ujra. — Gyermek! Ajkadon
Köszönt-e akkor engemet mosoly?
Hatalmas az idő, én jól tudom,
Lehet ugy eltörli emlékemet,
Mint porba irt nevet az őszi szél!"
Szólt s tova ment. Én nem feledtem őt;
Gondoltam rá, vártam hogy visszatér.
Amadé végre megjött egy napon
S im ekkoron a várt öröm helyett
Aggódás szállt meg, szivem elszorult;
De hogy megláttam ablakomból őt
A mint felnézett hozzám szomorun
S oly néma árny volt arczán, homlokán,
Ekkor szemembe ujra könny szökött.
Ő feljött, rám tekintett hosszasan,

S így szólt: „Oh bár megtudnál érteni,
Bár tudhatnád, hogy milyen végzetes
Szerelem hozott vissza engemet,
Sötét éltem egyetlen sugara:
Légy nőm! És én ígéretet tevék
És neje lettem és követtem őt!"
Elhallgatott s lehajtá szép fejét
És Ansoletto halkan kérdezé:
„A szerelem nem így szól, asszonyom!
Te nem szeretted soha Amadét."
„Én tudtam volna őt szeretni tán,
— Felelt a hölgy — de félelmes, sötét,
Mosolytalan, miként az éjszaka!
Fagyos szeme, zárt szótlan ajkai,
Ugy érzem, megfagyasztják szivemet!
Ugy érzem, mintha egy kéz, egy jeges
Kéz, tőle folyvást elválasztana!
Kivánom a derüt, a napsugárt,
Kivánom — hiszen itt megdermedek, —
A nyájas, édes, meghitt honi tájt!
Oh Frankhon! Milyen messze, messze vagy!
Köszöntelek te boldog estifény:
Frankhon felett ragyoghatsz szabadon!"
Itt hangja elhalt, arcza bársonyán

Könny, könny után perdült le csendesen.
És Ansoletto, mintha csak szivét
Égetné minden könnycsepp, láng gyanánt,
Hevesen felkiáltott: „Asszonyom,
Hány szív kész volna hulló könnyedet
Hulló vérével bár, megváltani.
Hatalom környez, fény és ifjuság
És lelked mégis csüggedt, bánatos?“
A herczegasszony halkan igy felelt:
„Nézd Ansoletto, nézd az ég ragyog;
A nap arany fellegbe szállt alá,
A fecskék mégis hogy keringenek
Mily nyugtalan csapongó szárnyakon!
Kérdezd, hogy lázas röptük mit jelent?
Kérd a folyót, hulláma miért zajong?
Hiszen előbb még nyájas volt s nyugodt —
Talán vihart éreznek messziről?
A szivem néha ilyen nyugtalan,
Megsejté tán a támadó vihart!“
Elhallgattak. A zöld liget felett
Sürübbé szőtte fátyolát az est
S a herczegnő szólt, hosszu csend után:
„Miért vagy Ansoletto hallgatag?
Mondj el egy zengő, lassu éneket,

Halkat, minőt az alvó tengeren
Hazádban énekeltél egykoron."
„Ne kivánd, hogy daloljak — szólt amaz —
Ne kivánd, láthatatlan és gonosz
Méreg a dal, lassan a szivbe száll!"
S szólt a herczegné: „Nincsen igazad;
A dal nem méreg, enyhe balzsam az!"
„Kivánod hát, dalolok asszonyom,
Oh bár a tenger lenne körülem
S viz locsczanás kisérné hangomat!"
És Ansoletto megkezdé dalát;
Hullámzott hangja s hullámzott szive!

A hold az Adriára
Fénylő, ezüst fátyolt vetett,
Jöjj, suhanjunk át gondolámmal
A kéklő viz felett
A kéklő viz felett.

Kedves, ne nézz az égre!
Szemed oly bűvösen ragyog,
Megirigylik szemed sugárát
Ott fenn a csillagok!
Ott fenn a csillagok!

Oh, ha megértenéd, te,
Mit nem szabad elmondanom!
Elmondja szivem dobogása
S a dal az ajkamon,
A dal az ajkamon.

Ha igy szólhatnék hozzád:
Add édes, hófehér kezed,
Elviszlek messze, messze
A kéklő viz felett!
A kéklő viz felett!

Alig hogy elhangzott a barcarolle,
Lódobogás hallatszott messziről.
Christina szólt: „A herczeg érkezik,
Siess elébe, menj fogadni őt;
Menj Ansoletto, hadd legyek magam!“
A mig beszélt, lágy hangja reszketett,
Megdobbant forrón Anselo szive;
Gyorsan felállt, sietve tova ment.
Csupán a fák susogtak körüle,
Ám ő bűbájos zengést hallhatott,
Arcza sugárzott, midőn szemeit

A csillagfényes égre fölvetó.
A herczegasszony egyedül maradt;
Fű, fa körüle egy nevet sugott.
A félhomály zsongással volt tele.
Az enyhe éjbe tárta karjait —
Csend volt s a rózsák halkan nyiltanak.

*

IV.

KÜZDELMEK.

A herczegné nem kérdé, mily varázs
Tevé oly édessé az életét,
Ám elmondhatnák fenn a csillagok,
Hogy szeme álmodozva mit beszél . . .
És Ansoletto nem kérdé szivét,
Hogy lázas dobogása mit jelent,
Ám elmondhatná tán az enyhe éj,
Hogy órákig az ifju mint bolyong
A kert sötét homályos utain
S mily nevet suttog öntudatlanul.

Ajkuk egy áruló halk szót sem ejt,
De árulójuk ama ragyogás,
Mit a kelő nap fenn az égnek ád
S mit szerelem von a homlok köré.
És áruló minden tekintetök,
Arczuknak pirja, gyöngéd mosolyuk.
S végül az egész udvar látja már,
Csak Amadé nem tud még semmiről.
A kevély, büszke lovagok között
Áruló vagy kém nem találkozott.
Könnyelmüek az udvar hölgyei
S kis fondorlatban kedvöket lelik.
De mind szereti herczegasszonyát,
Mind kedveli a szép vele czeit
S mind hallgat mélyen, félvén Amadét.
A lombos, hüvös kertből ott, a hol
A vizesésnek gyöngyös habja zúg,
Kisérte Ansoletto egy napon
A herczegnét a lépcső aljáig,
Mely a kertből a palotába visz,
S a herczegasszony álmodozva szólt:
„Mondd Ansoletto, mondd, nem érzed-e,
Hogy bár a nyár az ősz felé hajol,
A nap sohsem volt ilyen sugaras?

Nekem ugy tetszik: itt a kikelet!
A merre járok, mintha friss virág
Fakadna mindenütt az utamon.
És mintha felcsattogni hallanám
A csalogányok ujongó dalát:
Ansoletto, nem érzed a tavaszt?"
Anselo rátekintett s igy felelt:
„Hallám a csalogányt, a kikelet
Égi bűbáját érzem és csodás,
Édes virágot látok nyílani,
És látom az én fenséges napom!
Oh ragyogó nap hadd csodáljalak!
Tavasz, te fényes, hadd köszöntselek!
Szívem ujong, miként a csalogány,
Érzem a kikeletet asszonyom!"
A herczegné a lépcsőn álla már,
Ránézett, szeme csillant s tova ment.
Lódobogás halszott az udvaron,
A herczeg jött, intett az ifjúnak
S kezét fejére téve igy beszélt:
„Szeretem látni ifjú arczodat,
Kedves az nékem, mint a regg lehe
Az éj után, mely hosszu, néma volt.
Oh Ansoletto, egyedül csupán

Te halld ezt tőlem: A természetet
Sűrű gyászfátyol fedi már nekem!
De homlokodra nem száll gyászos árny,
Ifjan, üditőn nevet az felém.
Gyermek nem értesz, sötét e beszéd
Jobb is nem értened!... Csak menj fiam."
Anselo ment, beléveté magát
A legsűrűbb csalitba s ott, a hol
Mély csend honolt — lihegve mint a vad,
Melyet halálra űz a gyors vadász —
Megállt és nekidőlve egy platán
Fehér törzsének, igy kiálta fel:
„Oh Amadeo, szerető szavad
Keserűbb nékem, mint száz tőrszurás!
Jaj, mit tehetek róla, hogy szivem,
Mely téged oly hűségesen szeret
S kész volna érted vérét ontani,
Az ő képével olyan telve van!
Christina! Szép szerelmem, mindenem!
Egy pillanatra, egy perczig csupán
Utadba léptem, ime távozom.
Minő csodás sors, mily végzet hozott
Igy össze téged, engem s Amadét?
Nekem voltál teremtve, én nekem;

S válnom kell tőled, könnyebb volna bár
Százszorta, életemtől válni meg!
Ha éltedből álomként eltünök,
Christina nem hozand rád bánatot
— E távozás, hiszen te nem szeretsz,
Te nem szeretsz! Oh, gyilkoló vigasz,
Halálosabb miként ezer halál!"
És gyötrelmében leveté magát
A földre s égő lángoló fejét
A sűrű, hűvös fűbe temeté . . .
Másnap szép napsugáros reggelen
Az ifju megjelent a hölgy előtt
És szólt: „Bucsúzni jöttem asszonyom!"
A herczegasszony felnézett reá,
Mintha beszédét meg nem értené,
Megzsibbasztá halálos dermedés:
„Bucsúzni Ansoletto! Mit beszélsz,
Elmégy s miért?" Itt hangja elakadt.
Anselo lassu hangon válaszolt:
„Egy forró, fényes nyári alkonyon
Emlékezel még, mit mondtál nekem
„Nézd — igy mondottad — nézd az ég derűs,
A nap aranyfellegbe szállt alá,
A fecskék mégis hogy keringenek,

Mily nyugtalan vergődő szárnyakon."
Köröttünk most is ugy csaponganak.
Tudod a fecskék röpte mit jelent?
Bucsúznak és én vélök elmegyek!
Én is ily bujdosó madár vagyok,
Tova kell mennem, időm elhaladt.
Oh, asszonyom, ne kérdezd sohasem,
A madarat mi űzte messzire!"
A herczegné mit sem szólt, nem felelt,
Anselo hosszan, hosszan nézte őt,
Az ő szivének hangosan beszélt
E némaság s e halvány zárt ajak!
Látta, hogy mint inog, remeg, midőn
Elfordul és a lépcsőn felsiet.
A herczegné — alig tudá miként —
Kábulva ért fel öntudatlanul;
Önkénytelen a kápolnába ment.
S az oltár előtt némán lerogyott.
A kápolnát szent, áldott nyugalom
Lengette be, mint tömjén illata,
Hűvösen, halkan és megnyugtatón . . .
Lenn Ansoletto a kert árnyiban
Többé nem gondolt távozásra már.
Arcza ragyogott, égő gyötrelem

És égő boldogságtól egyaránt
És felkiáltott: „Élet vagy halál,
Üdv, kárhozat jöjjön bár itt reám,
Én maradok, hisz ő szeret, szeret!"

*

V.

MIT BESZÉLTEK A PÓO HABJAI.

A herczegné sokáig ott maradt
Kulcsolt kezekkel az oltár előtt,
Szaggatva sugták halvány ajkai:
„Ő elmegy, elmegy! Sötét lesz nekem
Az élet, sötét mint az éjszaka;
Ah, tőle távol élni nem birok!"
Ott térdelt még soká, de ajka már
Nem szólt és fájó, vergődő szive
A halk homály, a szent csend közepett,
Ha nyugalmat nem, ám erőt kapott.
És lelke hallá ama szerető
Szelid szavakat: „Hozzám jőjjetek,

Kik megterhelve vagytok!" Leborult
S halkan sugá: „Uram ne vedd el őt,
Oh vedd el tőlem inkább életem!
Elválni tőle nincs elég erőm,
Szivem nem birja, haljak meg elébb!"
És Ő, az Úr, ki a szivekbe lát
És nem itél úgy, mint az emberek,
Imáját hallá és meghallgatá.

Felállt a herczegasszony csendesen.
Kilépve, halkan ment szobáiba;
Szobájában dajkája várt reá
És egy kosár virágot nyujtva át,
Igy szólt: „Anselo küldi asszonyom!"
Sötét czipruslomb, halvány, lankatag
Virágok voltak; Christina szive
Megdobbant: „Ah, ez tán a végbucsu!"
S Ivonnak mondá: „Nézd édes dadám,
E czipruslomb, e sok, halvány virág,
Olyan mint egy halotti koszoru!"
A jó öregnek arcza elborult,
Sohajtva mondá: „Oh kis kedvesem
Halálról nékem valjon mért beszélsz?
Lásd ugyis oly gonosz sejtés gyötör;

Rossz álom üldöz éjek óta már,
S ha nem látnám mily szép és ifju vagy,
Félnék, hogy téged baj ér asszonyom.
De igy az álom csak nekem jelent
Rosszat; öreg vagyok, talán halált.
Nem félem én azt, nagy kort értem én,
Rossz nem valék s a jó Isten kegyes!
Csak azt igérd meg, hogy haza vitetsz,
A honi földben jó nyugvás esik.
De kis galambom, ne figyelj reám.
Megyek is, mert még elbusítalak."
Kiment. A herczegasszony lassudan
Kezdte kiszedni a virágokat.
Egyszerre im lomb és virág közül
Elébe hull darabka pergament;
Felveszi gyorsan, reszket kis keze
A mig kibontja — rajta im ez áll:
„Nem megyek el, maradok asszonyom,
Utam elvesztém, szárnyam kötve van!...
Fogadd kegyesen e virágokat.
Midőn a csendes éj a földre száll
S te álmodol, megérted szavukat,
Én hozzám is beszélnek édesen.
Álmomban hallom, — álmodni szabad!"

Elmult a nap s midőn megjött az éj,
A herczegasszony ablakában állt,
Lelke boldog álommal volt tele,
Ajka mosolygott, lassan kihajolt,
Szíva langy, édes éji levegőt.
Holdfény hullámza künn, a holdsugár
Szétfolyt, mint egy ezüstös áradat,
Halk zengés hallszott, titkos, névtelen,
A holdvilágos éj zsongó nesze.
A Póo csillámló fodros vize lenn
Rejtélyesen locsesanva suttogott.
A herczegné, mig lengeteg haját
Szellő lebbenté, elmerengve szólt:
„Oh gyors folyó, ti suttogó habok,
Felétek von egy névtelen varázs!
Ha elnézlek igy holdas éjjelen
S látom a hab, mint villog, mint rohan,
Borzongós bűbáj kapja meg szivem!
Érezni vélem a víz mint sodor,
A nedves ár miként ragad tova,
S úgy tetszik nékem, mintha morajod
Beszélne, ámde érthetetlenül.
Nem értelek meg, oh folyó, felelj,
Hadd tudhassam, mit mond futó habod!“

A Póo csak mormolt, pára lebegett
A viz felett; ingott, meg szétbomolt,
Miként ha egy tünékeny ködalak
Felintene, kitárva karjait:
A Póo csak mormolt, ám titkos neszét
A herczegné nem érté, nem tudá,
Hogy mit beszélnek nedves habjai
S jó volt neki, hogy meg nem értheté!

*

VI.

ÉJJEL.

Delejes fényét a hold beveté
Amadé herczeg szobájába is,
Fehér sugár nyult el a padlaton,
Fehér fátyolként hosszan, szélesen.
Csupán a halványkékes holdsugár
Világitá meg a komor szobát.
Amadeo nagy karszékében ült.
Feje sötéten vált el a vörös

Bársonytámlánytól, melyen nyugodott.
A holddal szemben ült, habár sokan
Mondják, hogy nem jó hosszan nézni azt,
De Amadé csak nézte mereven!
Sötét kép volt! Nagy fekete palást
Rávetve, itt-ott a szék bársonya
Vérfoltként tűnt ki a palást alól;
A szék faragott karját vaskeze
Ugy szorította, mintha borzadály
És kín között markolta volna meg,
A mély redő hideg, nagy homlokán
Mélyebb, sötétebb volt, mint azelőtt.
Összeszorítá keskeny ajkait
És fagyos arczczal, miként egy halott
Ült ott a holddal szemben mereven.
Végre nehéz, nagy sohajjal felállt;
Sötét palástja tompán, sulyosan
A földre hullt, mint bársonygyászlepel.
A fehér fényben talpig feketén,
Ugy állt ott, szóra nyitva ajkait:
„Te néma szellem, itt a holdas éj,
Jőjj hát, hisz órád, érzem, közeleg."
Alig, hogy mondá, halk nesz támadott;
Olyan, miként hulló lombok zaja,

És megjelent egy karcsu nőalak,
Miként a köd, fehér és lengeteg.
Bomlott fürtökben hosszan hullt alá
Aranyhaja, lágy, omlatag selyem.
Bájos az arcz, ám dermedt és hideg.
Szeme, mélységes, bársonyos szeme
Búsan, vádlón csüggött a herczegen.
Ott állt csendesen, mozdulatlanul,
Lengén és mégis oly szoborszerűn.
Oly édes volt s mégis vérfagylaló!
A herczeg nézte s igy beszélt neki:
„Oh te, ki olyan lágy, szelid valál,
Könyörtelen vagy mostan és erős!
Tudod, a földön minden gyötrelem
Enyhébb, mint látnom megtört szép szemed
Telve a túlvilág rejtelmivel,
S a néma vádat dermedt ajkadon!
Mit vetsz szememre? hisz tudod, nekem
Percznyi kinodnál égőbb kín jutott!
Mindütt kisértesz, nyugtot nem lelek.
Sötét a nap, az éj vígasztalan.
Egykor reméltem, hogy vad harczi zaj
Elűz s ha nem, halált hoz tán reám.
De küzdelem, vész és veszély után

Csak ujra láttam ingó alakod,
És ünnepély és pompa, fény között
Ott is örökké téged láttalak!
Végre szeliden, mint kegyes sugár,
Vigasztaló fény, jött új szerelem.
Mind hasztalan! A kedves szemei,
Forró, mosolygó, piros ajaka
Eszembe hozzák hideg ajkadat;
Közöttünk állasz kérlelhetlenül . . .
Emlékezz vissza, emlékezz, tudod,
Szerettél egykor; szőke, szép fejed
Hányszor pihent édesen vállamon!
És én szerettelek. Az ég tanúm,
Nem szeretett ember ugy még soha,
Nem gyöngén, ingadozva, változón;
De nagy szivem egész mélységével
Osztatlanul, ugy a hogy egyedül
Én szerethettem! . . . Aztán egy napon
Megjött egy ifju, szép velenczei;
Hóditó volt, mosolygó, mint a nap,
Szeretett s te feledtél engemet!
Egy este, csendes nyári este volt,
Erkélyeden fenn álltam én veled,
Rád néztem és szemedben, ajkadon

A régi lángot többé nem lelém!
Te ábrándos mosolylyal, csendesen,
Halkan daloltál egy lágy régi dalt
S rám sem figyelve nézted az eget.
Majd megfordultál és váratlanul
Elém térdeltél, megfogtad kezem
S igy szóltál hozzám, édes hangodon:
„Amadeo, igazat mond e dal:
Oh, ha a szív szeret avagy feled.
Ki tehet róla és ki ellene?
Ki mondja meg, mint jön a szerelem?
Ki mondja meg, mint száll ismét tova!
Bűnös vagyok? Oh, ugy bizonynyal az
A rózsa is, ha megjön a tavasz
És ő kinyitja bársony levelét.
Bűnös vagyok? Oh ugy bizonynyal az
A hab, hogy csillog, mert a napsugár
Ragyogva fénylőn a folyóra száll!
Amadeo! Te nagy vagy és nemes;
Szerettelek, miért tagadjam el,
Ah légy méltó magadhoz mostan is.
Szerettelek, de im már vége van
És mindörökre másé lett szivem!
Hogyha bünösnek tartasz Amadé,

Im itt vagyok előtted, állj boszut
És ölj meg engem, csak kiméljed őt."
Örjöngő vágy kapott meg engemet,
Hogy esdő, csalfa, hűtlen ajkadon
Örökre elnémítsam hangodat,
Megöljelek és meghaljak veled! . . .
Nem öltelek meg, de csupán azért,
Hogy érezd éveken át hosszasan,
Miként lebeg feletted vész, halál!
Érezd, a mint én némán, nesztelen
Követem, mint vésztjosló fellegárny
Őt, a kiért feledtél engemet.
S ezerszer halj meg, féltve életét
Az én boszumtól, mely mögötte van!
Ugy lőn, és teljes volt az én boszum!
Mégis neked a könnyebb sors jutott.
Nem jól számiték; mint feledhetém,
Hogy a tölgy — sujtó villám érje bár,
Megáll s bár lombja, disze elveszett,
S kikelet többé zölddé nem teszi,
De áll sötéten, pusztán még soká.
Ám a virághoz a nagy ég kegyes,
Nem engedi hervadni lassudan.
Erős fa gyászol hosszasan csupán;

És legyen álma csupa szerelem!"
A szellő suhant, csókját elvivé,
Mormolt a hab, nevét suttogta el . . .
A herczegné még ablakában állt
S a holdfényben szemük találkozott.
Az ifju szólt: „Késő van asszonyom
S te ébren? Álmodat mi űzi el?"
„Szeretem, Ansoletto — mond a hölgy —
Ez édes, lágy, világos éjszakát.
S a Póo mély mormolását hallgatám.
Nem hallod-e mit sugnak habjai?
Beszélnek hozzám s én nem érthetem!"
„Ne kérdd — szólt Ansoletto — mit susog
A viz. A hullám csalfa, ingatag!
Hallgasd, mit a hűséges éj beszél
S a rózsaillat, mely hozzád lebeg,
A szellő, mely csókdossa ajkadat,
A csillagfény, mely szép szemedre száll,
Mind egyet mond, azt sugja: szerelem!"
„Ah, hallom, szólt a hölgy, az éj szavát:
Szerelem! S azt hiszem, hogy álmodom!"
„Álom, szólt Ansoletto, álom ez!
És bűvös álomképem vagy magad!
Oh Christina halld, mit dobog szivem:

Szeretlek!“ És a hölgy szólt: „Vártalak!
A honi kertben rózsás reggelen
Szivemet névtelen vágy kapta meg.
Tudod mi volt ez? Téged vártalak!
S ha meghallám a csalogány szavát,
Szivem megdobbant: téged vártalak!
S idegen földön, fagyos fény között
Egyedül voltam és vártam te rád!
Meg kellett jönnöd, végre megjövél!“
Az ifju lenn kitárta karjait:
„Oh jöjj velem, jöjj messze, messzire!
El szép hazámba, hadd vigyen karom.
Dermesztő itt a pompa, fojt a lég,
Virágom elhervadnál itt korán;
Jöjj felvirulni forró szivemen!“
„Bár elmehetnék Anselo veled,
De láthatatlan és nehéz bilincs,
Adott szó, eskü, mind lekötve tart.
Olyan soká hiába vártalak;
Megjöttél végre, ah, elkésve már!“
„Elkésve? Nem! — kiált az ifju — nem!
Enyém vagy, ős időktől az enyém!
Vannak lények egymásnak szánva rég
S ha nem találják egymást, jaj nekik!

Bolyonganak vágyódva, untalan,
S véghetlen sóvárgásban halnak el.
Mennyasszonyom, én megtaláltalak!
Christina, vár a tenger és szivem!"
„Oh jaj, ne szólj — sohajt a hölgy — ne szólj,
Hangod oly édes, csábos e beszéd
Anselo, ám de vétek — kárhozat!"
S Anselo szólt: „Kárhozzam el tehát,
Ha vétek igy szeretni tégedet!
De lássam édes, bájos arczodat,
Lássam mélységes, holdfényes szemed;
Ily üdvre egy elkárhozás kevés!"
„Hiában — szólt Christina — hasztalan!
A szerelemnek rózsás hajnala
Oh Ansoletto nem virrad nekünk,
Nem a sugárzó élet vár reánk.
Az élet gát csak, tőled elszakít,
Csupán az álom, Anselo, mienk!"
„Ez álom egy órája többet ér,
Christina, száz életnél én nekem!
Nézd, nézd, magasan áll immár a hold,
Elhalványultak fenn a csillagok,
Ezüstfényében mind hogy elmerült,
Olyan szivem, miként a holdas ég!

Christina, édes arczod benn ragyog,
S fényében minden érzés elmerül!"
Elhallgattak, künn minden hallgatott.
Nem rezdült egy levél, madár se szólt,
Csak a Póo mormolt tompán, messziről.
Lépés hallatszott. „Ansoletto menj,
— Sugá Christina — itt ne leljenek!
Valaki jön . . . Nézd itt virágaid,
Az egyiket most én tőlem fogadd."
És felvillanva a holdfényen át,
Egy rózsa hullott Anselo elé.
Az ifju érintette ajkival
S eltünt az árnyas, hajlós fák között.
Megnyilt a herczegasszony ajtaja,
Dajkája jött: „Ébren vagy asszonyom?
Ugy tetszett, hangod vélem hallani.
Nem jó holdfényben lenni oly soká,
Alszol s a holdfény szép arczodra süt!
Nem jót jelent, pihenj le angyalom."
A herczegasszony csendesen felelt:
„Mért keltettél, oly szépet álmodám!"

*

VIII.

ANSOLETTO DALA.

Szép alkonyat volt, fényes nyárutó,
Az ősz közelgett már, de szeliden;
Meghagyta még virágok illatát
S a fák lombjának kedves zöld szinét.
Enyhébbé vált a forró, nyári hő,
A pázsit bársonyosabb és üdébb;
Reggel a kerten harmat gyöngyözött,
Harmattól csillant szegfű s viola.
Mégis búsongás látszott mindenen,
Fecskék elszálltak, búcsuzott a nyár.

A hűs erkélyen együtt voltanak
Christina, Ansoletto s Amadé.
Anselo ujja lassan átfutott
Lantjának lágyan zengő hurjain.
S félhangon énekelt egy régi dalt:
„Ki mondja meg mint jön a szerelem?
Titokzatosan itt van hirtelen!

Bűnös vagyok? Oh, ugy bizonynyal az
A rózsa is, ha megjön a tavasz
S ő kivirul szép nyájas hajnalon.
Bűnös vagyok? Oh, ugy bűnös nagyon
A hab, hogy fénylik, mert a napsugár
Ragyogva forrón a folyamra száll." . . .

. . . . . .

Itt megszakadt a dal váratlanul.
Amadé felkelt, szeme villogott,
Viharzott arczán szörnyű gyötrelem,
És megragadta Anselo kezét.
— A vasmaroknak érintésitől
Tompa nyögéssel földre hullt a lant —
S vonagló ajkán kelt rekedt beszéd:
„Felelj, fiu, hol vetted ezt a dalt?
Ah csalfa, álnok, gyászos ének ez,
És minden hangja kárhozat, halál!"
Anselo megdöbbenve, szótlanul
Nézte a herczeg dult vonásait,
Majd lassu hangon végre igy felelt:
„Ismertem már mint gyermek ezt a dalt;
Nem hittem, hogy felindit herczegem.
Egy dal gyakorta bús emlékeket
Idéz fel s akkor jobb nem hallani."

A herczeg ujra már a régi volt,
Legyőzte gyorsan a felindulást
És szólt: „Gonosz emléket hoz e dal;
A kitől egykor hallám, csalfa volt
És szive hűtlen, vétkes, áruló!
S hogy ismét hallom, szinte borzadok.
Mintha környezne ujabb árulás . . .
Anselo! Sápadsz?! Szólj, mi van veled?!
Miért remeg, ki hű, nemes barát?
Mért e tekintet? Ne nézz igy reám!
Szívem, sötét szív, szörnyen kétkedő.
S még gyanakodna rád, te tiszta jó!"
Szólt s mintha őznék, gyorsan tova ment.
Megcsörrent kardja lépcsőzet fokán,
Magas sötét alakja elhaladt,
S a kerti uton, mind a merre járt,
Rettenni látszott tőle lomb, virág.
S igy töprengett magában Amadé:
„Mily szörnyü sejtés, átkozott gyanu!
Jól láttam és szemeimnek sem hiszem,
Anselo halvány, Christina remeg! . . .
Még őrülttté tesz ez a kétkedés!
Érzem, a vérem mint lázong vadul,
Agyamba láng csap! Ébred hát a mult!

Mind eztet egykor átgyötrődtem én,
S egy hangot hallok, ugy mint egykoron,
Szilaj hang kél szivemben: „Öld meg őt!“
S ha nem igaz? Káprázat volt talán?
Christina nem csalhat meg engemet,
Nem bir hazudni olyan égi szem!
És Ansoletto nem lehet bűnös,
Oly tiszta fény van ifju homlokán!...
Egyedül vannak és az est leszállt,
Távozni láttak... mostan a valót
Megtudhatom... Borulj el tiszta ég!
A csillagok ne lássák oda fenn,
Hogy olyan mélyre sülyedt Amadé
És lopva, titkon leskelődni jár!“

A herczegné s az ifju ott maradt
Az erkélyen. Köröttük néma csend.
„Elvesztünk Ansoletto“, — szólt a hölgy, —
S arczát elfödve visszaroskadott.
„Christina, oh miért e rettegés?
Miként egy angyal álma, tiszta vagy;
Emeld fel bátran bájos arczodat!“
„Jaj Ansoletto, érzem, sejtem én,
Körüllebeg fagyosan a halál!

Én az valék, te: hullatag virág.
Elküldtem messze utra kedvesed.
Te kijátszottál és követted őt,
S én itt maradtam egyedül, magam!
Halálod könnyebb volt, mint életem.
Mi lett belőlem, nézd meg arczomat,
Sötét történet van megirva rajt.
Oh engedj megpihenni végre hát,
Ne félj, éltemre fény már nem derül!"
Igy szólt a herczeg, arczát elfödé
És karszékébe visszaroskadott.
A hófehér alak előtte állt,
Szemében nem volt már vádló sugár,
Kinyujtá lenge, átlátszó kezét
S nézte Amadét, esdeklőn soká!
Az nem mozdult és nem tekinte föl,
A holdfény lassan, lassan tova szállt
S az alak eltünt mint a holdsugár.
Mély csend és éjjel volt köröskörül,
És egyik óra telt a más után.
Künn virradt, vérpirosan kelt a nap,
Veres sugár fénylett az ablakon
S rezgett a herczeg arczán, homlokán.
Sápadt volt annak arcza, homloka.
Piroslott rajt a fény — akár a vér!

VII.

ÁLOM.

Ez éjjel Anselo sem alhatott,
A kertbe csalta őt a holdas éj.
A széles márványlépcsőn áthaladt,
Miként egy árnyék olyan nesztelen.
Csend volt, ezüstös fényben állt a kert,
Nagy árnyak nyultak szét a pázsiton,
Csillant a csorgó gyöngyöző vize
S fenn tündökölt a kéklő tiszta ég.
Arczát legyinté langyos, éji szél,
Mely szegfűbokrok füszerét hozá.
És Ansoletto igy sohajta fel:
„Éj van — ő alszik, hunyva két szeme.
Szellő, mely halkan szállsz az éjen át,
Érintsed csókkal édes ajkait!
S te tiszta, csendes, enyhe, nyájas éj,
Lágy fátyoloddal fedd be angyalom,
Álmodjon édes, bájos álmokat

Érzem dermesztő jég lehellletét ;
Nem félném én azt. Anselo veled,
Az elválástól reszketek csupán !"
„Elválni tőled ! Christinám ne félj,
El nem választhat földi hatalom,
A meddig élek, én megvédelek
És nem választ el tőled a halál.
Együtt megyünk szebb más világba majd !"
A hölgy felállt ; Anselo szótlanul
Megfogta lankadt hófehér kezét.
A herczegasszony bágyadt, szép feje
Lassan Anselo vállára hajolt.
Igy nézték egymást hosszan, csendesen
És találkoztak néma ajkaik.
És átviharzott mindkettő szivén
Az első csóknak mézes öröme
S az utolsónak égő bánata.
A herczegasszony fuldokolva szólt :
„Mennem kell és szivem majd megszakad,
Mintha örökre mondanék bucsut !"
„Bucsut nem mondok — Anselo felelt —
Bús sejtelmekkel ne gyötörd magad.
Nem érzed-e, mindig veled vagyok,
Lelkem, szerelmem kisér mindenütt !"

Még egy tekintet, még egy halk bucsu,
Elváltak s mind a kettő tova tünt.
A kert árnyában zörrent egy bokor,
Feketén vált ki egy magas alak
És tompa hang jajdult fel: „Hát igaz!“

*

IX.

A PÓO HABJAI.

Szobájában Amadé fel s le járt.
Sötéten szállt le künn az éjszaka,
S az éj leszállt az ő szivébe is!
„Felismertem — magában igy beszélt —
Sejtettem régen, most bizton tudom,
Arany hajáról ismerek reá,
Felismerem szemének sugarát
És gyönge szive csalfaságait!
Az ő fia! Csak az övé lehet!
Az anya megcsalt, megcsal a fiu!....

Oly árulás és annyi gyötrelem —
Te dőre sziv, nem volt elég neked?
Még bizni tudtál emberben, szivem!....
Mi volt az élet? Puszta sivatag.
Sugár nem kisért gyászos utamon.
A pusztában egy rózsa nyilt csupán;
Királyi fénynyel vettem őt körül,
Ő volt, ki még az élethez kötött,
Ő mindenem! — S egy nyomorult suhancz
Kinyujtá érte vakmerő kezét!....
Az emberektől, ennyi éven át,
Sötéten, némán elzártam magam.
Két lénynek szivem mégis tárva volt,
És most e kettő tőrt merít belé!
Miként szerettem őket! Oh nagy ég,
Gyilkos méreggé vált e szeretet,
S lelkem nem óhajt mást, csupán boszut!
Reszkessetek, kezem sulyos nagyon.
Christina, haljon az, ki elrabolt!
Fizesse vérrel hő tekinteted,
Fizesse vérrel szemed sugarát!
S valjon miként lakoljon csókodért?
E csókért mily hitvány ár élete!
Elhallgatott s kinyitá ablakát.

Virradt. A herczeg kardját felkötö
S kiment. A hosszu, boltos folyosó
Tompán visszhangzá sulyos lépteit.
A bolthajtások, oszlopok közé
Alig hatott a szürke virradat,
S a herczeg, mint egy rémes, éji árny,
Feketén, némán, lassan ment tovább,
Mig az erkélyen át a kertbe ért.
Megállt s kutatva nézett. Sasszeme
Legottan meglelé, kit keresett,
Anselo volt. Ott ült a gyeppadon.
Az éjen által ébren őrködött
És elkerülte álom, pihenés.
De mit az éjjel meg nem adhatott,
A virradat, az álmot meghozá.
Visszahanyatlott ifju, szép feje,
Szeme lezárva, arczán nyugalom,
És édes, rózsás, fényes ifjuság.
Amadé nézte hosszan, hosszan őt:
„Mily drága voltál egykor énnekem!
Odadnám most is még az éltemet,
Hogy eltöröljem árulásodat!
Mint birsz aludni nyugton, édesen,
Bűnös lelked nem érzi: itt vagyok?

Az ajka most is milyen szép, nemes....
Ezek az ajkak csókolták meg őt!
Az a csók éget, néki veszni kell!"
„Anselo kelj fel!" Mondá hangosan.
Az ifju eszmélt, felnyitá szemét
S Amadét látva, felkelt hirtelen.
„Anselo jöjj velem." Szólt Amadé.
És némán haladtak a kerten át,
Kiléptek a kert vasrács ajtaján.
A herczeg ujra ismétlé: „Kövess!"
Anselo nem felelt; sötét szeme
A kert lehajló fáin nyugodott.
A herczegasszony ives ablaka
Csillanva tűnt elő a lomb közül,
S az ifju lángoló tekintete
Bucsuzva, némán üdvözölte azt,
Mint tova szálló, tünő napsugár;
Aztán követte utján Amadét.
Hűvös reggel volt; könnyű lenge köd
Lepett fehéren utat és mezőt.
Meglátszott már az ősz halvány keze
A sápadt fénye vesztett hajnalon.
Szürkén feküdt medrében a folyó,
És panaszosan zugtak habjai.

A Póohoz érve, Amadé megállt,
És szólt: „Anselo vond ki kardodat.
Elárultál bár s megérdemlenéd,
Hogy rútul halj meg, mint gonosztevő,
De egykoron nagyon szerettelek.
S igy nemes kardom ad neked halált,
Anselo vond ki kardod, védd magad!“
De Ansoletto kardját kivoná
S a földre dobta. „Ölj meg Amadé!
Megérdemlem — lehet tán — a halált,
S nemes a kéz, mely adja, jól tudom.
Nem árulás volt, végzetem csupán!
Lehet-e látni s nem szeretni őt?
Ha vétek volt, megbánni nem tudom.
Ölj meg, nem védem ellened magam,
Szerelmem él még a halálban is!
Csak eskümet hallgasd meg herczegem:
„Christina ártatlan, kiméljed őt!“
Amadé felkaczagott keserűn.
„Igen, ártatlan, ugy mint önmagad,
Igy illik mondani, ezt ismerem.
Sokat beszélni mostan nincs idő,
Mézes hangod asszonyt csábítni jó,
Az én fülemnek, lásd, haszontalan!

Vedd kardodat és használd jól fiú!
Christinát véded, nem csak éltedet."
A kardok összecsaptak; az aczél
Szikrázva csendült, forgott, villogott.
Biztos szilárd volt Amadé keze,
Czélt nem tévesztett kardja sohasem.
Egy vágás még — és Anselo megállt,
Tántorgott s némán, lassan lerogyott.
Felkelt a nap, pirossá lőn az ég,
Biborban usztak lenge fellegek,
De Ansoletto mind nem látta már!
Halál halványan, csendesen feküdt.
— Buzogva ömlő, forró ifju vér
Festett pirosra füvet, harmatot. —
Kinyitva kérdőn nagy, sötét szeme,
Vérétől ázott szép aranyhaja,
Ajkán nagy, véghetetlen némaság!
Amadé nézte dermedten, merőn.
Végre lehajlott hozzá lassudan,
Felvette mint egy alvó gyermeket,
S halkan beszélt: „Lemosta hát a vér
A bűnt, a csalfaságot, árulást!
A halál megsimitá homlokod,
S ujra tisztának látom arczodat.

S lelkemre száll halálos nyugalom.
Pihenj! A viz lesz jeltelen sirod."
És rátakarta bársony köpenyét,
S lebocsátá a Póo hullámiba.
Aztán elfordult s zordan, hangosan,
Mintha tanúnak hivná az eget,
Szólt: „Füvön, kardon nedves még a vér,
Christina érted kellett ontanom.
De jaj neked! Te számolsz oda fenn,
E vérért, és e drága életért!"

*

X.

CSEND.

A herczegasszony hosszu éj után
Hűvös, borult hajnalra ébredett.
Nagy, névtelen, gvötrelmes sejtelem
Borult lelkére, mint egy szemfedél.
Felhő előre árnyát igy veti
A tóra, mit a vész majd felkavar;

S a szivre igy előre küldi már
Sötét árnyát közelgő gyötrelem.
A herczegné a kertbe sietett,
De Ansolettot nem látá sehol.
Ha lépés hallszott, zörrent egy bokor,
Christina fellélegzett: „Jön tehát!"
Anselo nem jött. Percz mult, percz után,
Lassan, kinosan mult a délelőtt.
A hű Ivonne a kertben megjelent.
Étkezni hívta herczegasszonyát.
Ijedve nézte Christinát az agg:
„Mi történt drágám? Arczod halovány,
Szemed hogy csillog, ajkad, mint remeg!
Beteg vagy tán?" A hölgy alig felelt,
S gyorsan, némán az étteremben ment.
A herczeg várta már; fagyos szeme
S a szobor arcz nem árult semmit el.
A herczegné még sáppadtabbra vált:
Üresen állott Anselo helye!
Kérdezni nem birt, ajkán halt a szó.
Ott ültek mindaketten szótlanul.
Nyomasztó, csendes volt a nagy terem,
Fojtott a lég, mindenki hallgatott.
S egész nap, mintha fedné gyászlepel

A palotát s a herczeg udvarát,
Rémült, aggódó, bús volt minden arcz,
Borús a lovagoknak homloka,
S a hölgyek ajka csendes és komoly.
Suttogtak s elnémultak hirtelen,
Ha közelítni látták Amadét.
A szolgák meg titkon, maguk között
Beszéltek: „Milyen rejtélyes dolog
Az a parancs, mit herczegünk adott:
Négy paripát, — a herczegasszonyét —
Három napig itatni nem szabad,
Abrak legyen előttük bőviben."

A herczegasszony a kert utain
Bolyongott, mint egy halvány szellem-árny;
Nem sírt, a véghetetlen gyötrelem
Felégeté talán a könnyeket.
Kezét tördelve halkan rebegé:
„Oh Ansoletto, merre, merre vagy?
Hiában hivlak én, egyetlenem!
Kegyelem volna nékem a halál,
Csak tudhatnám, hogy az hozzád vezet!"
Igy telt a nap, az éj álmatlanul;
A herczegasszony nem talált vigaszt,

Sem pihenést. Kitárta ablakát
S tárt ablakán az éjbe kihajolt.
Sűrű borongós, hűvös volt az éj,
Az égen nem ragyogtak csillagok.
Lelkében, ah mi égőn, felmerült
Anselo képe, látni vélte őt.
És felmerültek végső szavai:
„Nem érzed-e, mindig veled vagyok.
Szivem, szerelmem mindenütt követ!"
S egyszerre, mintha hivná csendesen,
Egy édes hangot hallott messziről:
„Christinám várlak, jöjj hozzám, kövess!"
„Követlek, Ansoletto — szólt a hölgy —
Bármerre vagy, oh csak felelj nekem,
Itt, vagy a földön tul keresselek?"
De az éj ujra csendes, néma volt
És kérdésére nem jött felelet.

Három nap mult el, három szörnyű nap!
S a herczegnéhez igy szólt Amadé:
„Olyan halvány vagy, szótalan, beteg!
A folyó mellett hűs a levegő,
Gyógyít és csendesit a habmoraj;
A Póo partjára jöjj tehát velem.

Befogva vár négy tüzes paripád;
Nemes négy állat, gyorsfutó, szilaj,
Kivágtatnának a világból is!"
A herczegné alig figyelt reá,
Némán intett s követte Amadét.
A kapunál kocsija várta már.
Szilajon prüszkölt a négy paripa.
Rágták a zablát, szemük villogott,
És néha, néha felkapván fejök,
Szivták a nedves, hűvös levegőt.
Mely a folyóról hivón áradott.
Négy apród tartá a négy paripát,
Mig a herczegné kocsijába ült.
A herczeg most a gyeplőt átvevé,
És az elámult apródokra szólt:
„Mehettek, itten nincs több dolgotok."
Azok ámultan siettek tovább,
Ijedten, a nem várt parancs miatt.
Most Amadé sötét tekintetét
A hölgyre vetve, igy szólt zordonan:
„Miként lehet ez arcz ily hófehér!
A bűnös csók hamvát el nem vevé!
Fehérebb nem lehetsz, ha megtudod,
Hogy soh'se csókol többé kedvesed!

Ölelő karja dermedt és merev
És fagyos lenne ölelése most!
Három nap várta szép szerelmesét.
Hallod, hogy zúg, hogy csapdos már a Póo?
Menj, — mélyiben Anselo vár reád!"
Igy szólott és a gyeplőt eldobá.
Szomjan, lihegve a hűs viz után,
Vágtatni kezdett a négy paripa,
Neki vadulva a folyam felé.
A herczegasszony felemelkedett,
Szeme csodás örömtől csillogott,
És felkiáltott: „Boszud nem talál!
Köszöntelek te habzó áradat!
Megértem mostan hivó szózatod.
Érzem, hogy Ansoletto vár reám,
S a halált áldom, mert hozzá vezet!"
A paripák elérték a folyót,
Belévetették bőszülten maguk
S eltüntek. Aztán a habzó vizen
Fenn uszott még egy hófehér alak.
Sötét haja szétomlott a habon,
A viz szeliden vitte, ringatá,
Mig egy mély örvény elsodorta őt!

A palotában mély, nagy csend honol!
Nem kérdi senki, hol van asszonya,
S a délczeg ifju merre-hova lett?
A herczeg még sötétebb komorabb,
Dermedt szive tán már nem is dobog!
Az évek folynak, észre sem veszi;
Neki a föld sivár, üres, kihalt....
Csendes a kert, nem pendül hárfahang
Ezüst olajfák, cziprusiomb alatt.
S a kert fehér kanyargó utain
Nem hangzik könnyü léptek lágy nesze.
De ha leszáll a csillagfényes éj,
Titkos regét mond, súgva, lomb, virág
Sóhajt a szél, a vizesés zokog,
Csillannak a Póo gyöngyös habjai,
— Felette könnyü, halvány pára leng
S a viz susog, titkosan, szeliden,
Mintha dalolna édes altatót.

*

TARTALOM.

	Oldal
Hintáu	5
Vágy	7
Guy de Maupassant	8
Fenn	10
Esti csillag	11
Tünő napok	12
Merre vagy?	13
Sugár	15
Dolce far niente	17
Esti fény	18
Utolsó reggel	19
Alkony	20
Válasz egy kérdésre	22
Szőke Hanka	24
Vihar után	28
Dal	30
Dal	31
Vallomás	32
Emlékkönyvbe	34
Ősz jöttén	35
A fecskék	36
Dal	37
Köd	38
Ha rád gondolok	40

Oldal

Erdőben 41
Könyörület 42
Napoleon 44
Mózes 47
Valaki kedvencze 51
A bolygó hollandi 53
Neuchatelli tó 56
Álom 57
Rosz óra 58
Tavasz 59
A langyos tavaszi éjjel 60
A távozóhoz 61
Vita 63
Margit 66
Behivatott 69
Havasi gyopár 70
A kard itélete 71
Egy köny 73
Mire gondolt a két lovag az erdőben 74
Esti dal 76
Hamvazó szerda 77
Dal 79
Muló nyár 81
Képzelt utazás 83
Búcsú a múzsától 85
Őszi sejtelem 86
Eltévedt boldogság 88
Költő és fecske 89
A lepke 91
Lángok között 93

Oldal

MADAMA REALE

(A pozsonyi Toldy-kör által kétszáz frankkal jutalmazott pályamű) 95
I. Reggel 97
II. Ábrándok 107
III. Barcarolle 121
IV. Küzdelmek 131
V. Mit beszéltek a Póo habjai 137
VI. Éjjel 141
VII. Álom 148
VIII. Ansoletto dala 153
IX. A Póo habjai 158
X. Csend 164

VEGYES KÖNYVTÁR
472483
KAPOSVÁR